

הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון מס' 9), התשפ"ב-2022

החלפת סעיף 1. בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א-1980¹ (להלן – החוק העיקרי), במקום סעיף 1 יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

וכך כותבים מ' קפלן, נ' רינגל ול' אמדור על התועלות הציבוריות הגלומות בחקלאות: "ערכים ציבוריים אלה אינם משוקללים בהערכת תרומתה של החקלאות למשק ולחברה הישראלית, והעוסקים בחקלאות אינם מתוגמלים בגינם. החברה בכללותה, הדור הנוכחי והדורות הבאים, יוצאת נפסדת. הפסקת קיומה של חקלאות ונטישת שטחי חקלאות עקב חוסר כדאיות כלכלית תביא בעקבותיה לאבדן חלק נכבד מהתרומות הציבוריות ולפגיעה בשורה ארוכה של ערכים קיומיים לחברה" (ראו: מ' קפלן ואחרים, "חקלאות נופית: חקלאות בת קיימא", נקודת חן, עמ' 11 (2011)).

מגוון התועלות הציבוריות של החקלאות, המתואר לעיל, דורש אם כן מציאת איזון בין צורכי הפיתוח לצורכי החקלאות במשק הישראלי ונקיטת אמצעים לשימור, להגנה, לעידוד ולפיתוח של העיסוק בחקלאות. אחת הדרכים להשגת מטרת אלה היא מתן מענקים והטבות מס.

חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א-1980 (להלן – החוק או חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות), נחקק בשנת 1980. החוק נועד לעודד השקעות הון בחקלאות לכמה מטרות המפורטות בסעיף 1 לחוק: שיפור מאזן התשלומים של המדינה, הגברת היעילות במגזר החקלאי ועידוד המגזר החקלאי כגורם חלוצי, ביטחוני וחברתי. החוק קבע מנגנון לאישור תוכניות להקמה, לפיתוח או להרחבה של מפעלים חקלאיים כהגדרתם בחוק, בידי מינהל השקעות בחקלאות שהוקם לצורך זה. בעל מפעל חקלאי שתוכניתו אושרה כאמור זכאי למענק לפי הוראות פרק ה' לחוק. כמו כן נקבע, בפרק ו' לחוק, מסלול לקבלת הטבות מס. גם הטבות אלה ניתנות על פי החוק רק לבעל מפעל חקלאי מאושר כהגדרתו בחוק (להלן – בעל מפעל חקלאי מאושר).

חוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן – חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, קובע מנגנון למתן מענקים והטבות מס למפעלי תעשייה. בעוד שבמנגנונים הקבועים בחוק האמור בוצעו עדכונים רבים לאורך השנים, הרי שחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות כמעט ולא תוקן בהיבטים אלה. כך למשל, לפי מתווה המענקים שבחוק לעידוד השקעות בתעשייה, מפעל בנגב ומפעל בצפון באשכול פריפריאלי, העומדים בתנאים לפי אותו חוק, זכאים למענק בשיעור של עד 30% (ראו סעיף 40ג) לחוק האמור). בעוד שעל פי חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, המענק שניתן לתת כיום לחקלאים עומד על שיעור של עד 20% לכל היותר.

כללי במדינות המפותחות ננקטים באופן מסורתי ועקבי צעדי מדיניות שנועדו לתמוך במגזר החקלאי ולחזקו. צעדים אלה נובעים מההכרה בחשיבותה הלאומית של החקלאות ומהרצון למנוע הידרדרות של המגזר הכפרי, זניחת קרקעות, אבדן תעסוקה והשתנות הנוף החקלאי.

לעיסוק בחקלאות תועלות ומשמעויות החורגות מהיעוד המסורתי של אספקת תוצרת חקלאית. התועלות הציבוריות של החקלאות נובעות מתרומתה בתחומי ההתיישבות, החברה, התרבות, התיירות, האקולוגיה והסביבה. תועלות אלה כוללות תועלות כלכליות (ערך הייצור החקלאי, הערך של נדל"ן הצמודים לנוף חקלאי, ערכי תיירות, פנאי ונופש), תועלות מערכתיות (שימור שטחים פתוחים), תועלות למשק המים (חלחול מי גשמים וקליטה של מי נגר), תועלות סביבתיות, תועלות אקולוגיות וכן תועלות חברתיות ותרבותיות.

העוסקים בחקלאות מייצרים ערכים אלה – שהם חלק מהמוטיבציה להמשך קיומה של חקלאות משגשגת – בפועל, בלי לקבל על כך כל תמורה (ראו: צבן ח' ואחרים, חקלאות בת קיימא במכלול שמירת ערכים של שטחים פתוחים בישראל, יער, גיליון 5-6, עמ' 27 (2004)).

טרם הקמת המדינה, שימשה ההתיישבות החקלאית מכשיר להגשמת יעדים לאומיים, ובהם קליטת עלייה, פתרונות דיוח, ייצור מזון, פריסה מרחבית של האוכלוסייה בשטחי ארץ ישראל, ועוד. גם כיום, החקלאות מהווה מנוף לקידום יעדים של חיזוק ההתיישבות באזורי עדיפות לאומית. אחת התועלות המושגות באמצעות קיומם של ענפי החקלאות היא פיזור אוכלוסייה וקידום כלכלי של הפריפריה, בדגש על הפן התעסוקתי; באזורי פריפריה החקלאות היא מקור תעסוקה ופרנסה מרכזי, המסייע לגיוון ההיצע התעסוקתי בעבור התושבים.

השטחים החקלאיים מהווים תשתית לפעילות נופש ותיירות, שתורמת גם היא לגיוון מקורות התעסוקה. במקרים רבים, התועלת הכלכלית מתיירות עולה על התועלת הכלכלית מחקלאות באותו שטח, אך ברור שקיומה של תיירות באותו שטח תלוי בקיומה של החקלאות בו.

נוסף על פעילות תיירותית, פעילות חקלאית יוצרת פעילות כלכלית נלווית במשק, כגון אספקת חומרי גלם, טכנולוגיות, מכשור מתאים וכדומה. פעילות כלכלית זו תלויה במידה רבה בהמשך קיומה של פעילות חקלאית יציבה.

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 56; התשי"ב, עמ' 578.

מטרתו של חוק זה לעודד השקעות הון בחקלאות, לשם פיתוח החקלאות כאמצעי לחיזוק ההתיישבות והביטחון התזונתי והלאומי של תושבי המדינה, ובכלל זה לשם –

- (1) פיתוח כושר ייצור חקלאי מגוון;
 - (2) יצירת עוגנים כלכליים להתיישבות באזורי פיתוח;
 - (3) עידוד חקלאות המשמרת סביבה, משאבי טבע וערכי נופ;
 - (4) שיפור יכולתו של המגזר החקלאי להתמודד בתנאי תחרות בשווקים בין-לאומיים;
- הכול תוך קידום יוזמה וצמיחה כלכלית ושימור משאבי טבע וסביבה.”

דברי הסבר

השקעות הון בתעשייה, וכן לאפשר את קבלת הטבות המס והמענקים בתנאים נוחים יותר, בדומה להסדר הקבוע בעניין זה בחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה.

בתוך כך מוצעים תיקונים שונים, בין השאר בהוראות הנוגעות למטרות החוק, מבנה הפעילות של המינהלה (כיום – מינהלת מינהל ההשקעות) לרבות הרכב המינהלה ודרך ההשגה על החלטותיה וסמכות שר החקלאות ופיתוח הכפר (להלן – השר) לקבוע נהלים לתמיכה בהשקעות הון בחקלאות. כמו כן מוצע לעדכן את מתווה הטבות המס הקבוע בפרק 1 לחוק ולשם כך להחליף ולתקן כמה הוראות מרכזיות בו. בין השאר, מוצע לנתק את הקשר הקיים כיום בין הטבות המס לפי החוק לבין הזכויות לקבלת מענק לפיו, הכול כמפורט להלן.

הצעת החוק פורסמה בעבר בהצעות חוק הממשלה 1267, מיום כ"ז בחשוון התשע"ט (5 בנובמבר 2018), ואושרה בקריאה ראשונה בכנסת ה-20. מאחר שהליכי חקיקה לא הושלמו באותה כנסת כמו גם בכנסת ה-21, לא ניתן להחיל על הצעת החוק דין רציפות, והיא מתפרסמת כעת בשנית.

סעיף 1 סעיף 1 לחוק קובע כך:

”מטרה

1. מטרת חוק זה היא עידוד השקעות הון בחקלאות לשם –

- (1) שיפור מאזן התשלומים של המדינה על ידי פיתוח יצוא חקלאי ופיתוח מחליפי יבוא מובקעים כפי שיקבעו בכללים שר האוצר ושר החקלאות באישור ועדת הכספים של הכנסת;
- (2) ניצול יעיל של תנאי טבע, יכולת כלכלית, ידע טכני ונסיון מקצועי הגלומים במגזר החקלאי, ככל המועיל למשק המדינה;
- (3) עידוד המגזר החקלאי כגורם חלוצי, בטחוני וחברתי”

מוצע להחליף סעיף זה בהוראה חדשה אשר תואמת את התפיסה העדכנית לגבי מקומה של החקלאות

לנוכח המצב המתואר לעיל, התעוררו בשנים האחרונות קשיים משפטיים מהותיים לגבי אופן יישומו של החוק בידי משרדי החקלאות ופיתוח הכפר והאוצר.

בחודש מרס 2013 ניתנה חוות דעת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקלי) בעניין מתן מענקים לעידוד השקעות הון מכוח סמכותה השיורית של הממשלה (לפי סעיף 32 לחוק-יסוד: הממשלה) (להלן – חוות הדעת). חוות הדעת מבוססת, בין השאר, על ההלכה ולפיה סמכותה השיורית של הממשלה קיימת רק במקום שבו החקיקה המסדירה את אותו נושא אינה יוצרת הסדר שלילי המונע את הפעלתה. נקודת המוצא של חוות הדעת היא כי דרך המלך להענקת מענקים לעידוד השקעות הון (למטרות הקבועות בחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה או בחוק (להלן – חוקי העידוד)), היא במסגרת חוקי העידוד, וכי קביעת מסלולים מינהליים מכוח סמכותה השיורית של הממשלה, לקידום המטרות הקבועות בחוקי העידוד, ראוי שתישמר למקרים מוגבלים בלבד – מקרים שבהם קיים צורך ממשי בגמישות ובהתאמה לצרכים משתנים, אשר קיים קושי לתת להם מענה במסגרת הקשיחה של חקיקה ראשית. כך, נקבע בחוות הדעת כי מתן תוספת מינהלית קבועה לאורך זמן על הקבוע בחוקי העידוד מעלה קושי רב, ואינה מתיישבת עם המגבלות על פעילות הממשלה מכוח סמכותה השיורית.

כדי לתת מענה לקושי המשפטי שצוין לעיל, אשר הוביל בין השאר להיווצרותם של מסלולים מינהליים כאמור, ובשל הצורך בעדכון מנגנוני התמיכה שבחוק כמתואר לעיל, מוצע לערוך רפורמה מקיפה בחוק וליצור הקבלה בין ההטבות הניתנות כיום למגזר התעשייתי (מכוח חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה) לאלה הניתנות למגזר החקלאי. הרפורמה המוצעת בחוק זה, יש בה כדי לעודד את הפיכת החקלאות בישראל לחקלאות בת-קיימא, שערכיה הציבוריים והסביבתיים נשמרים לאורך שנים.

במסגרת התיקון המוצע, מוצע לעדכן את שיעורי המענקים שניתן לקבל מכוח החוק, להשוות את שיעורי המס המופחתים לשיעורי המס הקבועים בחוק לעידוד

- תיקון סעיף 3 2. בסעיף 3 לחוק העיקרי, במקום "ושר החקלאות" יבוא "והשר" והסיפה החל במילים "והם יקבעו" – תימחק.
- תיקון סעיף 4 3. בסעיף 4 לחוק העיקרי –
- (1) לפני ההגדרה "יצרן חקלאי" יבוא:
- "אזור פיתוח" – אזור פיתוח א' או אזור פיתוח ב', כפי שנקבע לפי סעיף 24(ב);
- "חוק לעידוד השקעות הון" – חוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959²;
- (2) אחרי ההגדרה "יצרן חקלאי" יבוא:
- "המינהלה" – המינהלה להשקעות הון בחקלאות, כמשמעותה בסעיף 5;
- "המשרד" – משרד החקלאות ופיתוח הכפר³;
- (3) בהגדרה "תוכנית זוטא", במקום הרישה עד המילה "שקלים" יבוא "תוכנית שהיקף ההשקעה בה אינו עולה על 130,000 שקלים חדשים";
- (4) בהגדרה "מפעל חקלאי", בסופה יבוא "למעט נכסים כאמור המשמשים לפיתוח כהגדרתו בחוק זכות מטפחים של זני צמחים, התשל"ג-1973⁴ (להלן – חוק זכות מטפחים של זני צמחים), או לפעילות בתחום הביוטכנולוגיה כהגדרתה בסעיף 18 לחוק לעידוד השקעות הון";
- (5) אחרי ההגדרה "מפעל חקלאי מאושר" יבוא:
- "השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר³;
- (6) בהגדרה "תוצרת חקלאית", המילים "המיועדים בעיקרם ליצוא" – יימחקו.

ד ב ר י ה ס ב ר

בין השאר מוצע לתקן את ההגדרה "תוכנית זוטא". "תוכנית זוטא" היא תוכנית שהיקפה מצומצם, ושאינה מחייבת אישור של המינהלה לעידוד השקעות הון בחקלאות הפועלת מכוח סעיף 5 לחוק, אלא של מנהל המינהלה, בלבד. מוצע לעדכן את הסכום הקבוע בהגדרה כך שתוכנית זוטא תהיה תוכנית שהיקף ההשקעה בה אינו עולה על 130 אלף שקלים חדשים (במקום "חצי מיליון שקלים" כיום). יובהר כי התיקון המוצע תואם את המצב הנוהג בפועל ואת הסכום שנקבע בתקנות עידוד השקעות הון בחקלאות (שינוי סכום ההשקעה בתוכנית זוטא), התשנ"ב-1992 (ק"ת התשנ"ב, עמ' 639).

כמו כן מוצע לתקן את ההגדרה "מפעל חקלאי" ולהבהיר כי מונח זה אינו כולל נכסים אשר משמשים יצרן חקלאי (כהגדרתו בחוק) לפיתוח כהגדרתו בחוק זכות מטפחים של זני צמחים, התשל"ג-1973, או לפעילות בתחום הביוטכנולוגיה כהגדרתה בסעיף 18 לחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה. כך, לגבי הנכסים המשמשים לעיסוקים אלה, אשר נמצאים על התפר בין חקלאות לתעשייה, יכול שיינתנו הטבות מכוח חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, ולא מכוח החוק.

במדינה כיום, ובהלימה למטרות חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה.

הסעיף המוצע נועד לתת מענה למציאות החקלאית והכלכלית בימינו, תוך הדגשת החקלאות כאמצעי לחיזוק ההתיישבות והביטחון התזונתי והלאומי של תושבי המדינה.

על פי המוצע, החוק נועד לעודד השקעות הון בחקלאות, בין השאר, לשם פיתוח כושר ייצור חקלאי מגוון, לשם יצירת עוגנים כלכליים להתיישבות באזורי פיתוח, לשם עידוד חקלאות אקולוגית אשר משמרת סביבה, משאבי טבע וערכי נופ, ולשם שיפור יכולתו של המגזר החקלאי להתמודד בתנאי תחרות בשווקים בינלאומיים, כלומר בשווקים בחוץ לארץ. הכול, תוך קידום יוזמה וצמיחה כלכלית ושימור משאבי טבע וסביבה.

סעיפים מוצע לתקן כמה הגדרות הקיימות בסעיף 4 ו-2 לחוק ולהוסיף הגדרות חדשות הנדרשות בעקבות התיקונים המוצעים בהצעת חוק זו (לעניין ההגדרות הייחודיות המוצעות לפרק ו' לחוק שעניינן הטבות מס, ראו דברי ההסבר לסעיפים 21 עד 24 להצעת החוק).

² ס"ח התשי"ט, עמ' 234.

³ ס"ח התשל"ג, עמ' 272.

"פרק ג': המינהלה

המינהלה 5. לשם יישומו של חוק זה תפעל במשרד מינהלה להשקעות
הון בחקלאות."

ביטול סעיף 6 5. סעיף 6 לחוק העיקרי – בטל.

החלפת סעיף 7 6. במקום סעיף 7 לחוק העיקרי יבוא:

"המנהל 7. סגן המנהל הכללי הבכיר במשרד, המופקד על נושא
ההשקעות והמימון בחקלאות, יהיה מנהל המינהלה (בחוק
זה – המנהל); המנהל יהיה בתוקף תפקידו חבר המינהלה
ויושב הראש שלה."

תיקון סעיף 8 7. בסעיף 8 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), במקום "והמועצה ויפעל בשמן" יבוא "ויפעל בשמה";

(2) סעיף קטן (ב) – בטל.

ד ב ר י ה ס ב ר

הגוף המרכזי לעניין יישום החוק. בהתאם לכך, סמכויות
המוקנות כיום בחוק למועצה, וכן סמכויות חדשות שמוצע
לעגן בחוק, כמו הסמכות לייעץ לשר ביחס לגיבוש עקרונות
מדיניות התמיכה בהשקעות הון בחקלאות (ראו סעיף 10א)
(1א) לחוק כנוסחו המוצע בסעיף 10 להצעת החוק, ירכזו
כעת בידי המינהלה.

סעיף 7 לחוק עניינו במינוי מנהל מינהל להשקעות
בחקלאות, וזו לשונו:

"מינוי המנהל

7. הממשלה תמנה את המנהל בהמלצת שר החקלאות;
המנהל יהיה בתוקף תפקידו חבר המינהלה וחבר המועצה
ויושב ראש שלה."

מוצע להחליף את סעיף 7 האמור ולקבוע כי סגן
המנהל הכללי הבכיר במשרד, המופקד על נושא ההשקעות
והמימון בחקלאות, יהיה מנהל המינהלה ויושב הראש
שלה. הנוסח המוצע תואם את התיקון המוצע לעיל לעניין
ביטול המועצה וכן מיתר את הצורך במינויו של מנהל בידי
הממשלה – הליך מינוי מורכב שאינו נחוץ.

בהמשך לכך, מוצע לתקן את סעיף 8 לחוק ולמחוק
ממנו את ההתייחסות לתפקידיו של המנהל ביחס למועצה.
כמו כן מוצע, מטעמי יעילות, לבטל את סעיף קטן (ב) של
הסעיף האמור שבים אין בו צורך. וזה נוסחו:

"(ב) כל שיש להגישו למינהלה, למועצה או לשרים
יוגש באמצעות המנהל וכל הודעה מטעמם תימסר על
ידי."

מוצע למחוק מההגדרה "תוצרת חקלאית" את
הדרישה שלפיה מדובר בתוצרת המיועדת בעיקרה לייצוא.
התיקון המוצע מגדיל את ציבור החקלאים שייכנסו לגדרי
ההגדרה "יצרן חקלאי" וכך יוכלו להיות זכאים למענקים
לפי פרק ה' לחוק. זאת, בהתאמה להרחבת מטרות החוק
כמוצע לעיל.

סעיפים סעיפים 5 ו-6 לחוק קובעים כדלקמן:

4 עד 7 "הקמת המינהל

5. מוקם בזה מינהל להשקעות בחקלאות (להלן – המינהל)
אשר יפעל להגשמתה של מטרות חוק זה.

רשויות המינהל

6. אלו רשויות המינהל:

(1) מנהל המינהל (להלן – המנהל);

(2) מינהלת המינהל (להלן – המינהלה);

(3) מועצת המינהל (להלן – המועצה)."

מאחר שבפועל, הגוף המרכזי בפעילות מינהל
ההשקעות בחקלאות היא מינהלת המינהל, מוצע להחליף
את סעיף 5 לחוק שעניינו הקמת המינהל בהוראה המשקפת
את המצב הקיים, ולפיה במשרד החקלאות ופיתוח הכפר
(להלן – המשרד) תפעל, לשם יישום החוק, מינהלה
להשקעות הון בחקלאות (להלן – המינהלה).

כמו כן, מוצע לבטל את סעיף 6 לחוק, שעניינו רשויות
המינהל, ובכללן מועצת המינהל (להלן – המועצה),
זאת מתוך הכרה בכך שאין בפעילותו של גוף זה כדי
לתרום מהותית לעבודתה של המינהלה, שהיא כאמור

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "הרכב המינהלה";

(2) בסעיף קטן (א) –

(א) במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) ארבעה נציגי המשרד שימנה השר, ובהם:

(א) עובד שירות ההדרכה והמקצוע במשרד;

(ב) חשב המשרד או נציגו;

(ג) היועץ המשפטי למשרד או נציגו";

(ב) בפסקה (2), בסופה יבוא "מהם אחד שהוא עובד רשות המסים";

(ג) במקום פסקה (3) יבוא:

"(3) נציג משרד הכלכלה והתעשייה, שימנה שר הכלכלה והתעשייה";

(ד) פסקה (4) – תימחק;

(3) סעיפים קטנים (ב) ו-(ד) – בטלים.

ד ב ר י ה ס ב ר

החוק יוענק תוך שמירה מיטבית על עקרונות של מינהל תקין, ובהתאם לעקרונות המשפטיים והנהלים הכלליים החלים לעניין ועדות המעניקות תמיכות. לשם כך מוצע להחליף את פסקה (1) של סעיף 9(א) לחוק, שנוסחה מובא לעיל.

עוד מוצע כי אחד משני הנציגים של משרד האוצר שממנה שר האוצר, לפי פסקה (2) של סעיף 9(א) לחוק, יהיה עובד רשות המסים.

לבסוף מוצע להחליף את פסקה (3) של סעיף 9(א) לחוק שנוסחה מובא לעיל, בהתאם לשמו המעודכן של משרד הכלכלה והתעשייה.

סעיף 9(ב) לחוק מאפשר לשר ולשר האוצר למנות נציג ציבור למינהלה מקרב נציגי הארגונים היציגים של החקלאים (ארגוני המגדלים) במועצה. מאחר שמדובר במנגנון מינהלי פנימי של הממשלה, להבדיל מגוף ייצוגי, מוצע לבטל הוראה זו ולקבוע תחתיה, בסעיף 9א בנוסחו המוצע, שהשרים האמורים יוכלו למנות למינהלה נציג של ארגוני המגדלים שיהיה במעמד של משקיף. מינוי משקיף כאמור יהיה בו כדי לתת ביטוי לעמדות הציבור בהליך עבודתה של המינהלה. בהתאם לכך, ומאחר שהמשקיף אינו עובד המדינה, מוצע לקבוע לגבי הוראות מקובלות בחקיקה עדכנית לעניין מניעת ניגוד עניינים.

וזה נוסחו של סעיף 9(ב) לחוק שמוצע לבטל:

"(ב) השרים רשאים למנות למינהלה נציג ציבור מקרב נציגי הארגונים היציגים של החקלאים במועצה."

סעיף 9(ד) לחוק קובע כי "חברי המינהלה יהיו גם חברי המועצה", ומוצע, עקב ביטולה של המועצה, כמוצע בסעיף 5 להצעת החוק, לבטל.

סעיפים בהמשך לתיקונים המוצעים בהוראות הנוגעות למינהלה ולמנהל, בסעיפים 4 עד 7 להצעת 8 עד 12 כללי החוק, מוצע לתקן הוראות נוספות בפרק ג' לחוק במטרה לייעל את עבודת המינהלה, ובכלל זה הוראות הנוגעות להרכב המינהלה, המניין החוקי לפעילותה, סדרי עבודתה, סמכויותיה ותפקידיה, הכל כמפורט להלן.

סעיפים סעיף 9(א) לחוק קובע את הרכב המינהלה, ולפיו 8 ו-9 "המינהלה תכלול בנוסף למנהל את החברים הבאים:

(1) שני נציגי משרד החקלאות, שימנה שר החקלאות;

(2) שני נציגי משרד האוצר, שימנה שר האוצר;

(3) נציג משרד התעשייה, המסחר והתיירות, שימנה שר התעשייה, המסחר והתיירות;

(4) נציג המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית לארץ ישראל, שימנה שר החקלאות."

מוצע לשנות את הרכב המינהלה כך שיכלול ארבעה נציגים של המשרד, שימנה השר, במקום שני נציגים של המשרד (פסקה (1)) ונציג המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית (פסקה (4)). שממנה השר כיום. בין נציגי המשרד שהשר ימנה כאמור מוצע לכלול את עובד שירות ההדרכה והמקצוע במשרד, זאת מאחר שהניסיון מלמד כי נוכחות של גורם מקצועי כאמור מסייעת לקבל החלטות מבוססות מקצועית. כמו כן מוצע לכלול בין נציגי המשרד שימונו כאמור גם את היועץ המשפטי של המשרד או נציגו וכן את חשב המשרד או נציגו, וזאת במטרה להבטיח כי המענקים מוכו

(א) השרים רשאים למנות נציג ציבור מקרב הארגונים היציגים של החקלאים למשקיף בדיוני המינהלה.

(ב) לא ימונה למשקיף כאמור בסעיף קטן (א) (בפרק זה – משקיף) ולא יכהן כמשקיף מי שעלול להימצא, במשרת או בעקיפין, באופן תדיר, במצב של ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו במינהלה לבין עניין אישי או תפקיד אחר, שלו או של קרובו.

(ג) חבר המינהלה או משקיף לא יטפל במסגרת תפקידו בנושא שהטיפול בו עלול לגרום לו להימצא, במשרת או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו במינהלה לבין עניין אישי או תפקיד אחר, שלו או של קרובו.

(ד) נודע לחבר המינהלה או למשקיף כי הוא עלול להימצא במצב של ניגוד עניינים כאמור בסעיפים קטנים (ב) או (ג), יודיע על כך בהקדם האפשרי למנהל; היה חבר המינהלה האמור המנהל – יודיע על כך לשר.

(ה) על אף האמור בסעיף זה, רשאי המשקיף להביא בחשבון גם את ענייניו של הארגון שהוא נציגו, ככל שהם קשורים לתפקיד המינהלה, ולא יראו אותו כמצוי במצב של ניגוד עניינים בשל כך בלבד.

(ו) בסעיף זה –

"בן משפחה" – בן זוג, הורה, הורה הורה, בן או בת ובני זוגם, אח או אחות וילדיהם, גיס, גיסה, דוד או דודה וילדיהם, חותן, חותנת, חם, חמות, נכד או נכדה, לרבות קרוב כאמור שהוא שלוב (חורג);

"בעל עניין" – כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968⁴;

"טיפול" – לרבות קבלת החלטה, העלאת נושא לדיון, נוכחות בדיון, השתתפות בדיון או בהצבעה, או עיסוק בנושא מחוץ לדיון;

"קרוב", של חבר המינהלה או של המשקיף – כל אחד מאלה:

- (1) בן משפחה של חבר המינהלה או של המשקיף;
- (2) כל אדם שלחבר המינהלה או למשקיף עשוי להיות עניין במצבו הכלכלי או האישי;
- (3) תאגיד שחבר המינהלה או המשקיף, בן משפחתו או אדם כאמור בפסקה (2) הם בעלי עניין בו;
- (4) גוף שחבר המינהלה או המשקיף, בן משפחתו או אדם כאמור בפסקה (2) הם מנהלים או עובדים אחראים בו.

⁴ ס"ח התשכ"ח, עמ' 265.

מניין חוקי בישיבות המינהלה
 9.ב. חמישה חברי המינהלה ובהם היושב ראש, היועץ המשפטי למשרד או נציגו ואחד מנציגי המשרד כאמור בסעיף 9(א)(1) הם מניין חוקי בישיבותיה.

10. בסעיף 10(א) לחוק העיקרי – תיקון סעיף 10

(1) בפסקה (1), במקום הסיפה החל במילים "על פי" יבוא "לפי הוראות סעיף 18";

(2) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(א) לייעץ לשר בקביעת עקרונות התמיכה בהשקעות הון בחקלאות לפי סעיף 16א;

(ב) לגבש, מדי שנה, נהלים שלפיהם יינתנו מענקים לפי פרקים ד' ו-ה, ובכלל זה הוראות לעניין הדרך והמועד להגשת בקשה לאישור תוכנית וכללים לחישוב עלויות של השקעות במפעל חקלאי ובתשתית (בחוק זה – נוהלי התמיכה בהשקעות הון בחקלאות). בהתאם לעקרונות התמיכה בהשקעות הון בחקלאות החלים לגבי אותה שנה, ולפרסמם באתר האינטרנט של המשרד";

(3) פסקאות (2) עד (4) – יימחקו;

(4) בפסקה (6), במקום "לתת ידיעות" יבוא "לרכז מידע" ובמקום הסיפה החל במילה "ולהפיצן" יבוא "ולהפיצו";

(5) בפסקה (7), במקום "הנחה" יבוא "פטור, הנחה";

(6) אחרי פסקה (7) יבוא:

"(8) לבצע כל תפקיד אחר שהוטל עליה לפי דין."

11. סעיפים 11 עד 14 לחוק העיקרי – בטלים. ביטול סעיפים 14 עד 11

ד ב ר י ה ס ב ר

עוד מוצע להסמיך את המינהלה לבצע כל תפקיד אחר שהוטל עליה לפי דין. כך, יהיה ניתן להטיל עליה תפקידים נוספים, דוגמת ביצוע בדיקות, שמיעת עמדות וגיוש המלצות בנושאים נוספים בתחום החקלאות.

במסגרת התיקונים המוצעים לעיל, מוצע לבטל את פסקאות (2) עד (4) בסעיף 10(א) לחוק, שעניינן בנושאים שייקבעו על פי המוצע בנוהלי התמיכה בהשקעות הון, וזה נוסח:

"(2) לקבוע סדרים ומועדים להגשת בקשות לאישור תכנית;

(3) לאשר חישובי עלויות להשקעות במפעל חקלאי ובתשתית;

(4) לקבוע את תנאי מתן ההטבות."

סעיף 11 מוצע לבטל את סעיף 11 לחוק שעניינו מינוי ועדות מייעצות למינהלה, זאת מאחר שאין בהן צורך ובפועל, לא מונו ועדות כאלה. כמו כן מוצע, לנוכח ביטולה של המועצה, בסעיף 5 להצעת החוק, לבטל הוראות שעניינן מינוי המועצה (סעיף 12 לחוק), תפקיד המועצה (סעיף 13 לחוק) וסדרי פעילות המועצה (סעיף 14 לחוק).

לבסוף, מוצע להוסיף לחוק את סעיף 9 בנוסחו המוצע, ולקבוע בו שהמניין החוקי בישיבות המינהלה, קרי המניין המזערי שבו יכולה המינהלה לפעול ולקבל החלטות, הוא רוב חבריה, כלומר – חמישה חברים לפחות, ובהם החברים המנויים במפורש בסעיף. הוראה זו, שלא קיימת כיום בחוק, נועדה להבטיח את תקינות עבודת המינהלה.

סעיף 10 מוצע לתקן את סעיף 10 לחוק, שעניינו תפקידי המינהלה ולהוסיף לתפקידיה את הסמכות לייעץ לשר בקביעת עקרונות התמיכה בהשקעות הון בחקלאות ואת הסמכות לגבש, מדי שנה, את נוהלי התמיכה בהשקעות הון בחקלאות, בהתאם לעקרונות האמורים (ראו פסקאות (א) ו-(ב) המוצעות). על פי המוצע, ייקבעו במסגרת נוהלי התמיכה האמורים תנאים וכללים למתן מענקים, ובכלל זה הוראות לעניין הדרך והמועד להגשת בקשות לאישור תוכנית ולחישוב עלויות של השקעות במפעלים ובתשתיות.

מכו כן מוצע להבהיר כי המינהלה תאשר תוכניות לפי נוהלי התמיכה בהשקעות הון בחקלאות, החלים לגבי השנה שבה ניתן האישור.

15. "גמול והחזר
הוצאות למשקיף

משקיף שאינו עובד גוף נתמך וכאי לתשלום מאת המשרד
בעבור השתתפות בישיבות המינהלה, בהתאם להוראות
שקבע החשב הכללי במשרד האוצר לעניין חברי ועדות
ציבוריות; בסעיף זה, "עובד גוף נתמך" – כהגדרתו בסעיף 32
לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.⁵

16. סודיות
לא יגלה אדם מידע כמפורט להלן שהגיע אליו במסגרת דיוני
המינהלה, אלא לפי הוראות חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998:⁶

- (1) מידע שהוא סוד מסחרי או סוד מקצועי או שהוא בעל
ערך כלכלי, שפרסומו עלול לפגוע פגיעה ממשית בערכו;
- (2) מידע הנוגע לעניינים מסחריים או מקצועיים הקשורים
לעסקיו של אדם, שגילוייו עלול לפגוע פגיעה ממשית באינטרס
מקצועי, מסחרי או כלכלי.

פרק ג': עקרונות התמיכה בהשקעות הון בחקלאות

ד ב ר י ה ס ב ר

וזה נוסחם של סעיפים 11 עד 14 לחוק שמוצע לבטלם:

"מינוי ועדות מייעצות

11. המינהלה תמנה ועדות מייעצות שימליצו לפנייה
בעניינים או בסוגי עניינים שתקבע; חבר אחד לפחות בכל ועדה
יהיה מעובדי משרד החקלאות והוא יהיה יושב ראש הוועדה.

מינוי המועצה

12. (א) השרים ימנו למועצה, בנוסף לחברי המינהלה,
נציגים מקרב הציבור, שימונו לאחר התייעצות עם ארגונים
של חקלאים שהם לדעת השרים ארגונים יציגים לענין
חוק זה ועם מוסדות כלכליים, מדעיים ומקצועיים בתחום
החקלאות.

(ב) מספר נציגי הציבור במועצה לא יעלה על
חמישה עשר ולא יפחת משנים עשר.

תפקיד המועצה

13. תפקיד המועצה הוא לייעץ לשרים בכל ענין הנוגע
להגשמתה של מטרות חוק זה ובכל הנוגע לעידוד השקעות
הון בחקלאות.

סדרי פעולות המועצה

14. (א) המועצה תתכנס לא פחות מפעמיים בשנה.
(ב) המועצה תקבע את סדרי דיוניה ועבודתה, ככל
שלא נקבעו בתקנות.

סעיף 12 לסעיף 15 המוצע

מוצע להחליף את סעיף 15 לחוק, שעניינו
תשלומים לחברי המועצה בהוראה מעורבנת שעניינה
גמול והחזר הוצאות למשקיף שהוא, כאמור, היחיד מבין
המשתתפים בדיוני המינהלה שאינו עובד המדינה. בהתאם
מוצע, בשל הזמן והאמץ הנדרשים מהמשקיפים לשם

ביצוע תפקידם כיאות, לעגן בחוק את האפשרות לשלם
למשקיף כאמור בעבור השתתפותו בישיבות המינהלה.
הגמול או החזר ההוצאות שישולמו כאמור יהיו בהתאם
להוראות שקבע החשב הכללי במשרד האוצר לעניין חברי
ועדות ציבוריות.

על פי המוצע, הוראה זו לא תחול על משקיפים שהם
עובדי גוף נתמך כהגדרתו בסעיף 32 לחוק יסודות התקציב,
התשמ"ה-1985 (יצוין כי משקיף, מעצם הגדרתו, אינו עובד
גוף מתוקצב כהגדרתו בסעיף האמור), זאת לנוכח ההבנה
ששכר העבודה המשולם לעובדים כאמור ממעבירים מגלם
גם תשלום בעד השתתפותם בישיבות המינהלה.

וזה נוסחו של סעיף 15 לחוק שמוצע כאמור להחליפו:

"התשלומים לחברי המועצה

15. חבר המועצה נציג ציבור זכאי לקבל מאוצר המדינה
את הוצאותיו שהוציא עקב השתתפותו בישיבות המועצה,
לרבות הפסד שכר עבודה."

לסעיף 16 המוצע

סעיף 16 לחוק קובע הוראת סודיות בזה הלשון:

"סודיות

16. אין לגלות מדיוניהן של המינהלה או המועצה או
כל חומר שנמסר להן אלא על ידי המנהל או השרים או
בהסכמתם."

מוצע להחליף הוראה זו בהוראה ערכנית, אשר מתירה
גילוי מסוים של מידע המגיע למינהלה לפי החוק, אך
מכפיפה אותו להוראות חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998,
ומאפשרת התחשבות באינטרסים הכלכליים והמסחריים
של מגישי הבקשות למינהלה.

⁵ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

⁶ ס"ח התשנ"ח, עמ' 226.

קביעת עקרונות
התמיכה
בהשקעות הון
בחקלאות

16א. (א) השר, לאחר התייעצות עם המינהלה, יקבע בצו, מדי שנה, את העקרונות לתמיכה בהשקעות הון בחקלאות שיחולו לגבי השנה העוקבת, בהתאם למטרות החוק ולתקציב המינהלה לאותה שנה.

(ב) לא קבע השר את עקרונות התמיכה בהשקעות הון בחקלאות לפי סעיף קטן (א), עד יום 31 בדצמבר של שנה מסוימת, יחולו לגבי השנה העוקבת עקרונות התמיכה כאמור שחלו לגבי השנה שלפניה.

תיקון כותרת פרק ד' בכותרת פרק ד' לחוק העיקרי, המילה "ועררים" – תימחק. 13.

תיקון סעיף 17 בסעיף 17 לחוק העיקרי, סעיף קטן (ב) – בטל. 14.

תיקון סעיף 18 בסעיף 18(א) לחוק העיקרי, אחרי "ממנה" יבוא "בהתאם לנהלי התמיכה בהשקעות הון בחקלאות החלים לגבי השנה שבה ניתן האישור" והמילים "אם ראתה שביצועו עשוי לסייע להגשמתה של מטרות חוק זה – יימחקר". 15.

ד ב ר י ה ס ב ר

(ב) הערר יהיה בכתב ויפורט בו הנימוקים.

(ג) הערר יוגש לוועדת הערר והיא תחווה דעתה לשרים; השרים רשאים לאשר החלטת המינהלה, לבטלה או לשנותה.

ועדת ערר

22. (א) השרים ימנו ועדת ערר של חמישה ובהם שניים נציגי הציבור שבמועצה ושלוש נציגי הממשלה; השרים ימנו את היושב ראש.

(ב) מנין חוקי לדיון בוועדה יהיה שלושה כשבהם היושב ראש, נציג הציבור אחד ונציג הממשלה אחד.

עקב ביטולם של סעיפים 21 ו-22 לחוק, ומתן סמכות לבית המשפט לעניינים מינהליים לדון בהחלטות המנהל והמינהלה לפי החוק, כמוצע לעיל, מוצע לתקן בהתאם את כותרת פרק ד' לחוק העיקרי.

סעיף 14 סעיף 17(ב) לחוק קובע כי "מבקש שהוא חבר אגודה שיתופית שהיא מושב שיתופי, מושב עובדים או כפר שיתופי, יגיש למינהלה בקשה לאישור תוכנית ורשאי הוא להגישה באמצעות האגודה". מאחר שכיום, חקלאים שהם חברי אגודות שיתופיות במושבים אינם פועלים עוד באמצעות אותן אגודות (ארגוני קניות) לביצוע פעילותם כחקלאים כפי שנהגו לעשות בעבר, הוראה זו מתייתרת ומוצע לבטלה.

סעיף 15 מוצע לתקן את סעיף 18(א) לחוק כך שיובהר כי סמכות המינהלה לאשר תוכנית כפופה לעקרונות התמיכה בהשקעות הון שנקבעו לאותה שנה. מאחר שעקרונות אלה נקבעים על פי המוצע בהתאם למטרות החוק ולתקציב המינהלה, ממילא התוכניות שניתן לאשר הן רק כאלה שמתיישות עם הגשמת מטרות החוק ומוצע על כן למחוק את ההתייחסות להיבט זה.

לסעיף 16א המוצע

מוצע לעגן בחוק את סמכותו של שר החקלאות ופיתוח הכפר לקבוע בצו, מדי שנה, את העקרונות לתמיכה בהשקעות הון בחקלאות, וזאת היועצות עם המינהלה. העקרונות שייקבעו כאמור יחולו על השנה שאחרי השנה שבה נקבעו, ומוצע לקבוע מנגנון של ברירת מחדל למקרה שבו לא נקבעו, בשנה מסוימת, עקרונות כאמור.

העקרונות לתמיכה בהשקעות הון בחקלאות משקים מדיניות שנתית שיעדיה הם פיתוח החקלאות באמצעים הקבועים בחוק. מדיניות זו נבחנת ומתעדכנת מדי שנה בהתאם להתפתחויות בענפים החקלאיים השונים ובהתאם לצורך. מדובר בהסדר הדומה במהותו לעקרונות מדיניות הפיתוח בענף החלב, אשר נקבעים בהקשר של הקצאת מכסות חלב (ראו תקנה 1 לתקנות תכנון משק החלב (קביעת מכסות חלב), התשע"ד-2014 (ק"ת התשע"ד, עמ' 1748)).

סעיפים 13 מוצע לבטל את סעיפים 21 ו-22 לחוק 18 ו-36 העיקרי שעניינם בזכות להגיש ערר על החלטות המנהל והמינהלה ובהרכב ועדות הערר, בהתאמה. במקום ההסדר האמור, ובהתאם למקובל בחקיקה ערבית, מוצע כי תקיפה של החלטות המינהלה והמינהל תיעשה בדרך של הגשת עתירה מינהלית לבית המשפט לעניינים מינהליים. לשם כך מוצע, בסעיף 36 להצעת החוק, לתקן בהתאם את חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התשס"א-2001.

וזה נוסחם של סעיפים 21 ו-22 לחוק שמוצע כאמור לבטלם:

"ערר"

21. (א) הרואה עצמו נפגע מהחלטת המינהלה לפי סעיפים 18, 19, 38(ב) או (ג) או 39(ג) רשאי לערר על ההחלטה לפני השרים, תוך ששים ימים מיום שנמסרה לו ההחלטה.

"(ב) לא תאשר המינהלה תוכנית אלא אם כן הוכח להנחת דעתה כי עם תחילת ביצוע התוכנית יתקיים לגבי המבקש אחד מאלה, לפי העניין:

- (1) לעניין מבקש שהוא יצרן חקלאי כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי" – יש ברשותו, לפי דין, קרקע, מים ומכסות ייצור הדרושים לביצוע התוכנית;
- (2) לעניין מבקש שהוא יצרן חקלאי כאמור בפסקה (2) להגדרה "יצרן חקלאי" – הוא התקשר עם יצרן חקלאי כאמור בפסקה (1) שברשותו, לפי דין, קרקע, מים ומכסות ייצור הדרושים לביצוע התוכנית."

- (1) בסעיף קטן (א), הסיפה החל במילים "לאחר שקיבל" – תימחק;

- (2) סעיף קטן (ג) – בטל.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 17 מוצע לחקן את סעיף 20 לחוק ולבטל את הדרישה לקבל המלצות ועדה מייעצת לפני אישור תוכנית זוטא בידי המנהל. החוק מאפשר למנהל לאשר תוכנית זוטא בלא צורך באישור המינהלה (ראו סעיף 20(ב) לחוק). והתקרה לתוכנית זוטא נקבעה בתקנות מכוח החוק (וכעת – בחוק, בהגדרה "תוכנית זוטא") ל-130 אלף שקלים חדשים. כמו כן, גם בקשות לאישור תוכנית זוטא נבחנות לפי כללי המינהלה, באמצעות עובדיה המקצועיים, בהיבטים ההנדסיים, התכנוניים והכלכליים. לנוכח האמור, ובמטרה לפשט את עבודת המינהלה, מוצע לבטל את הצורך בהתייעצות עם ועדה מייעצת בטרם אישור תוכנית זוטא.

כמו כן, עקב ביטולה של ועדת הערר והקניית הסמכות לדון בעתירות נגד החלטות המנהל והמינהלה לפי החוק לבית משפט לעניינים מינהליים, כמפורט בדברי ההסבר לסעיפים 13, 18 ו-36 להצעת החוק, מוצע לבטל את סעיף 20(ג) לחוק, וזה נוסחו:

"(ג) הרואה עצמו נפגע מהחלטת המנהל על פי סעיף זה רשאי לערוך לוועדת הערר שמונתה לפי סעיף 22, תוך ששים ימים מיום שנמסרה לו ההחלטה; ועדת הערר רשאית לאשר את החלטת המנהל, לבטלה או לשנותה, והחלטתה תהיה סופית."

סעיף 19 כאמור בחלק הכללי של דברי ההסבר להצעת החוק, נקבע בחוות הדעת כי דרך המלך להענקת מענקים לעידוד השקעות הון היא במסגרת חוקי העידוד (בתעשייה או בחקלאות, לפי העניין), וכי מתן תוספת מינהלית קבועה לאורך זמן על הקבוע בחוקי העידוד, למטרות הקבועות באותם חוקים – למשל במסגרת המסלולים המינהליים למתן מענקים שהפעיל המשרד – מעלה קושי רב, ואינה עונה על המגבלות המוטלות על פעילות הממשלה מכוח סמכותה השיורית.

סעיף 16 קרקע ומים הם גורמי ייצור הכרחיים לצורך עיסוק בחקלאות. הקצאתם מוסדרת בנוהלי רשות מקרקעי ישראל ובכללים מכוח חוק המים, התשי"ט-1959. בענפים מסוימים, נדרשות גם מכסות ייצור (למשל חלב, הטלה). לפי סעיף 19(ב) לחוק, אחד התנאים לאישור תוכנית הוא ש"יהיו ברשות המגדל קרקע ומים ומכסות ייצור הדרושים לביצוע התוכנית". הוראה זו נועדה למנוע מצב שבו המינהלה נותנת מענק להשקעות הון למי שאין ברשותו אמצעי ייצור בסיסיים לעיסוק בחקלאות.

מוצע להחליף את סעיף קטן (ב) של סעיף 19 לחוק ולהבהיר כיצד חלה הדרישה הקבועה בו לגבי כל אחד מסוגי היצרנים החקלאיים. כך, מוצע כי יצרן חקלאי שהוא מגדל תוצרת חקלאית (קרי יצרן חקלאי כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי"), יידרש להראות שיש ברשותו קרקע, מים ומכסות ייצור (ככל שנדרשות באותו ענף), ואילו יצרן חקלאי שאינו מגדל תוצרת חקלאית, אלא הוא בעל מערכות ומיתקנים כאמור בפסקה (2) להגדרה "יצרן חקלאי", קרי קבלן שירותים (מי שמספק שירותים שונים למגדל תוצרת חקלאית, דוגמת גיזום, חריש, זריעה וכיוצא באלה), יידרש להראות שאמצעי הייצור האמורים מצויים ברשותו של המגדל שלו הוא מספק את שירותיו.

יצוין כי התיקון המוצע נועד להבהרה בלבד ואין בו כדי לשנות את המצב הקיים, שכן קבלני שירותים כאמור זכאים לקבל מענקים לפי החוק גם כיום, מגדלים רבים מעסיקים קבלני שירותים והם חלק משרשרת הייצור החקלאי.

וזה נוסחו של סעיף 19(ב) לחוק, שמוצע להחליפו:

"(ב) לא תאשר המינהלה תכנית אלא אם הוכח להנחת דעתה כי עם תחילת ביצוע התכנית יהיו ברשות המגדל קרקע ומים ומכסות ייצור הדרושים לביצוע התכנית."

(1) בפסקה (1), במקום "20%" יבוא "25%";

(2) בפסקה (2), במקום "10%" יבוא "20%".

ביטול סעיפים 20. סעיפים 27 ו-28 לחוק העיקרי – בטלים.

27 ו-28

החלפת סעיף 30 במקום סעיף 30 לחוק העיקרי יבוא: 21.

ד ב ר י ה ס ב ר

ההגנה המכסית במדד PSE מחושבת באופן מצרפי לפי ענפים, ובענפי ייצוא (ענפים של גידולים מוטי ייצוא, כפי שיוסבר להלן), שווייה אפס. כלומר, בפועל, התמיכה בחקלאות בישראל ניתנת כיום לגידולים המיועדים לשוק המקומי, ואינה ניתנת כלל בענפים שהגידולים בהם מיועדים לייצוא. התיקון המוצע במבנה הטבות המס יאפשר תיקון של עיוות זה.

ההגנה המכסית במדד PSE מחושבת באופן מצרפי לפי ענפים, ובענפי ייצוא (ענפים של גידולים מוטי ייצוא, כפי שיוסבר להלן), שווייה אפס. כלומר, בפועל, התמיכה בחקלאות בישראל ניתנת כיום לגידולים המיועדים לשוק המקומי, ואינה ניתנת כלל בענפים שהגידולים בהם מיועדים לייצוא. התיקון המוצע במבנה הטבות המס יאפשר תיקון של עיוות זה.

חשוב מכך, ייצוא תוצרת חקלאית מישראל קיים בעיקר בענפים שבהם יש ליצרנים החקלאיים המקומיים יתרון יחסי בשווקים בחוץ לארץ. לעומתם, הענפים שבהם מגדלים גידולים לשוק המקומי הם כאלה שבהם אין ליצרנים המקומיים יתרון יחסי מול מדינות העולם. על כן, לגידולים שהם מוטי ייצוא, ההגנה המכסית אינה רלוונטית ואינה נחוצה. יתרה מכך, ייצוא של מעל 25% מסך הייצור של גידול חקלאי מסוים, מהווה אינדיקציה חריגה משמעותית לכך שמדובר במוצר ברי-תחרות בשווקים העולמיים, ובר-קיימא, שאינו תלוי בהגנה מכסית או בתכנון ענפי. בנוסף, גידולים חקלאיים המיועדים לייצוא מתאפיינים בדרך כלל בחקלאות מתקדמת, טכנולוגית ובת-קיימא. לכן, כל הטבה או השקעה בייצוא מחזירה תשואה גבוהה יותר במונחי תוצר לאומי גולמי.

מתן הטבות מס למי שמייצרים תוצרת חקלאית המיועדת לייצוא יש בו כדי להביא לתיקון עיוותי התמיכה הקיימים כיום בענפים אלה לעומת הענפים שהגידולים בהם מיועדים לשוק המקומי, ועולה בקנה אחד עם מדיניותה הכלכלית של הממשלה.

לנוכח האמור, מוצע לערוך תיקונים במתווה הקלות המס הקבוע בפרק ו' לחוק. בדומה להקלות המס הניתנות מכוח חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, מוצע שהקלות המס לפי החוק יינתנו לחברות חקלאיות המגדלות גידולים ברי-תחרות התורמים לתוצר הלאומי הגולמי, קרי, לחברות שהכנסותיהן מופקות ממכירות בשווקים שונים או שחלק ניכר מהכנסותיהן מופקות בשווקים המונים מספר גדול של תושבים. כן מוצע, גם זאת בדומה לחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, לנתק את הקשר הקיים כיום בין הזכאות להטבות המס לפי החוק לבין הזכאות לקבלת מענק לפיו.

סעיף 21 לסעיף 30 המוצע

סעיף 30 לחוק, שהוא סעיף ההגדרות של פרק ו' לחוק, מגדיר כיום רק את המונח "מס", ומפנה לפקודת מס

כדי לתת מענה לקושי המשפטי שצוין לעיל, ולשפר את האטרקטיביות של מנגנוני התמיכה מכוח החוק, מוצע להגדיל את שיעורי המענקים הקבועים בסעיף 24 לחוק, כך שהמענק שיינתן למפעל חקלאי מאושר באזור פיתוח א' יעמוד על 25% מהמחיר המקורי של המפעל (למעט הוצאות לרכישת הקרקע). במקום 20% ממנו כיום, והמענק שיינתן למפעל כאמור באזור פיתוח ב' יעמוד על 20% מהמחיר כאמור, במקום 10% ממנו כיום.

יוזכר כי תחומי האזורים – "אזור פיתוח א'" ו"אזור פיתוח ב'" – המוזכרים בסעיף זה, מוגדרים בצו לעידוד השקעות הון בחקלאות (קביעת תחומי אזורי פיתוח א' ו-ב'), התשע"ד-2013 ("ק"ת התשע"ה, עמ' 40), מכוח סעיף קטן (ב) של סעיף זה.

סעיף 20 סעיף 27 לחוק עניינו בתשלום מענק לחקלאים במושבים באמצעות אגודות שיתופיות (ארגוני קניות). מאחר שכאמור, כיום פועלים חברי האגודות השיתופיות במושבים שלא במסגרת אותן אגודות שיתופיות, הוראה זו מתייתרת ומוצעת לבטלה.

וזה נוסחו של סעיף 27 לחוק שמוצע לבטלו:

"תשלום מענק

27. מענק לבעל מפעל חקלאי מאושר שהוא חבר באגודה שיתופית שהיא מושב שיתופי, מושב עובדים או כפר שיתופי ישולם במישרין לבעל המפעל, וזולת אם ביקש לקבלו באמצעות האגודה, ואולם אם הגיש את הבקשה לאישור התכנית באמצעות האגודה, לא ישולם לו המענק אלא באמצעותה."

לפי סעיף 28 לחוק, "לא ישולם מענק למי שבחר במסלול הטבות חלופי על פי סעיף 35א". סעיף זה אפשר למי שהיה זכאי למענק לפי החוק, לקבל פטור מתשלום מס חברות למשך חמש שנים אם יוותר על המענק ועל הטבות המס לפי סעיף 33 לחוק. בשל התיקון המוצע בהצעת חוק זו במתווה הטבות המס, בסעיפים 21 עד 24 להצעת החוק, וניתוק הקשר בין הזכאות למענק לזכאות לקבלת הטבות מס, מתייתרת הוראה זו ומוצעת על כן לבטלה.

סעיפים מוצע לעדכן את מתווה הטבות המס 21 עד 24 הקבוע בפרק ו' לחוק ולשם כך להחליף ולתקן כללי כמה הוראות מרכזיות בו.

מתווה הקלות המס לחקלאים הקבוע כיום בפרק ו' לחוק, הוא מיושן ולא אפקטיבי.

מבנה התמיכות במגזר החקלאי בישראל מורכב ברובו מתמיכות עקיפות, שתכליתן להגן על מוצרים חקלאיים המיועדים לשוק המקומי. לפי מדד ה-PSE (Producer

”גידול חקלאי” – תוצרת חקלאית המסווגת כפרט משנה בפרקים 1 עד 14 לתוספת לפקודת תעריף המכס והפטורים, 1937⁷, שלא נעשה בה עיבוד כמשמעותו בסעיף 30(א)(13) לחוק מס ערך מוסף, התשל”ו–1975⁸, למעט תוצרת חקלאית כאמור מסוג שקבע שר האוצר, ובכפוף להוראות לפי סעיף 33(ב)(4);

”הכנסה חקלאית מועדפת” – הכנסה של חברה חקלאית מועדפת ממכירת גידול חקלאי מסוים, שאותה חברה גידלה או ביצעה לגביה את פעולות המיון כאמור בפסקה (1)(ב), בניכוי הנחות שניתנו, ובלבד שההכנסה הופקה או נצמחה במהלך עסקיה הרגיל של החברה מפעילותה בישראל, ומתקיימים כל אלה:

(1) מתקיים לגבי החברה החקלאית המועדפת אשר הפיקה את ההכנסה אחד מאלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

שמספק שירותים שונים למגדל תוצרת חקלאית, ושעוסק בפעולות של מיון תוצרת חקלאית באמצעים טכנולוגיים מתקדמים.

להגדרה ”גידול חקלאי” – על פי המוצע, תהיה החברה החקלאית המועדפת זכאית להטבות המס רק על הכנסותיה ממכירת גידול חקלאי מסוים, ובהתקיים שורה של תנאים הקבועים בהגדרה ”הכנסה חקלאית מועדפת” (ראו הסבר להלן). זאת בשונה מההסדר כיום ולפיו ההטבות ניתנות לגבי מפעל חקלאי, שעשויות לצמוח ממנו הכנסות מגידולים חקלאיים שונים.

על פי המוצע ”גידול חקלאי” הוא תוצרת חקלאית מסוג מסוים, בהתאם לסיווג הקבוע בפרקים 1 עד 14 לפקודת תעריף המכס והפטורים, 1937 (להלן – פקודת תעריף המכס והפטורים), שלא נעשה בה עיבוד, למעט תוצרת חקלאית כאמור מסוג שקבע שר האוצר. לעניין זה מוצע להפנות לסעיף 30(א)(13) לחוק מס ערך מוסף, התשל”ו–1975, ובהתאם, לא ייראו כעיבוד ניקוי, בירור, אריזה, הבחלה, החסנה וקירור.

כמו כן, מוצע להסמיך את מנהל רשות המסים לקבוע כי תוצרת חקלאית המנויה ביותר מפרט משנה אחד בפרקים האמורים לפקודת תעריף המכס והפטורים יחשב לעניין פרק 1 לחוק לגידול חקלאי מסוג אחד, ולא לגידולים מסוגים שונים (ראו סעיף 33(ב)(1) לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 23 להצעת החוק).

להגדרה ”הכנסה חקלאית מועדפת” – מוצע להגדיר ”הכנסה חקלאית מועדפת” כהכנסה של חברה חקלאית מועדפת ממכירת גידול חקלאי מסוים (שאותה חברה גידלה או ביצעה לגביה את פעולות המיון שממנה הופקה ההכנסה), בניכוי הנחות שניתנו, ובלבד שההכנסה

הכנסה לעניין שאר המונחים. וזו לשונה:

”הגדרות

30. בפרק זה –

”מס” – מס הכנסה, מס חברות וכל מס אחר המוטל על הכנסה, למעט מס על ריווח הון; תהא לכל מונח אחר המשמעות שיש לו בפקודה.”

מוצע להחליף סעיף זה בסעיף חדש אשר כולל הגדרות למונחים השונים שבבסיס הסדר הטבות המס המוצע, הכול כמפורט להלן.

להגדרה ”חברה חקלאית מועדפת” – לפי המוצע, יינתנו הטבות המס לחברה חקלאית מועדפת (ראו סעיף 33 כנוסחו המוצע). לשם כך, מוצע להגדיר ”חברה חקלאית מועדפת” כחברה תושבת ישראל שאינה חברה בבעלות ממשלתית מלאה, או שותפות רשומה ששותפות בה רק חברות שהתאגדו בישראל (למעט תאגידים שהכנסותיהם מיוחסות לבעלי הזכויות בהם לצורכי מס, כגון חברות בית וחברות משפחתיות, ולמעט שותפות כאמור שכל החברות השותפות בה הן חברות בבעלות ממשלתית מלאה), שהיא יצרן חקלאי מיוחד בהגדרתו המוצעת (ראו הסבר להלן), ובלבד שאותה חברה מנהלת פנקסי חשבונות קבילים, ושהיא או בעל תפקיד בה לא הורשעו בעבירות מס חמורות.

להגדרה ”יצרן חקלאי מיוחד” – מונח מוצע זה ממקד את הזכאות להטבות מס בשני סוגים של יצרנים חקלאיים: יצרן חקלאי כאמור בפסקה (1) להגדרה ”יצרן חקלאי” שבחוק, קרי מגדל תוצרת חקלאית (חקלאי קלאסי), שאינו יצרן כאמור העוסק בפיתוח זני צמחים (שכן אלה שאלה יכולים לקבל הטבות מס מכוח חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה); ויצרן חקלאי כאמור בפסקה (2) להגדרה האמורה, קרי מי

⁷ ע”ר 1937, תוס’ 1, עמ’ (ע) 183, (א) 215.

⁸ ס”ח התשל”ו, עמ’ 52.

(א) היא יצרן חקלאי מיוחד כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי מיוחד", שהקרקע, המים ומכסות הייצור ששימשו להפקת ההכנסה מצויים ברשותו;

(ב) היא יצרן חקלאי מיוחד כאמור בפסקה (2) להגדרה "יצרן חקלאי מיוחד", אשר עוסק בפעולות של מיון, באמצעים טכנולוגיים מתקדמים, של הגידול החקלאי שממנו הופקה ההכנסה;

(2) מתקיים לגבי הכנסתה של החברה החקלאית המועדפת ממכירת הגידול החקלאי אחד מאלה, ובידי החברה החקלאית המועדפת אישור כאמור בסעיף 33 לעניין זה:

(א) הכנסותיה בשנת המס, ממכירות הגידול החקלאי בשוק מסוים אינן עולות על 75% מכלל הכנסתה ממכירות אותו גידול באותה שנת מס;

(ב) 25% או יותר מכלל הכנסתה בשנת המס, ממכירות הגידול החקלאי, הם ממכירות הגידול החקלאי בשוק מסוים כאמור בסעיף 18א(ג)(1)(ג) לחוק לעידוד השקעות הון;

ד ב ר י ה ס ב ר

השקעות הון בתעשייה, קרי שוק שמונה (נכון לשנת 2018) כ-15 מיליון תושבים לפחות (מספר זה עולה מדי שנה בשיעור של 1.4% ביחס למספר התושבים בשנת המס הקודמת).

על פי המוצע, בחישוב שיעור המכירות בשוק מסוים, לצורך בדיקת התקיימותו של תנאי המכירות בשוק כאמור, יובאו בחשבון גם מכירות כאמור שבוצעו בידי חברה אחרת אשר רכשה את הגידול החקלאי מהחקלאי, בישראל. במקרה כזה, לשם חישוב שיעור המכירות כאמור, ייווסף למכירות הגידול החקלאי בשוק מסוים שבוצעו ישירות בידי החקלאי, החלק היחסי מתוך סך המכירות של אותו גידול חקלאי לאדם אחר בישראל, בהתאם לשיעור המכירות בשוק מסוים של אותו גידול שנרכש מהחקלאי, בידי האדם האחר. כדי לוודא שהחקלאי יוכל לדעת מהו אותו שיעור, מוצע לחייב את החברה שרכשה את הגידול החקלאי מהחקלאי, להנפיק לו אישור על כך (ראו סעיף 33 לחוק כנוסחו המוצע בסעיף 23 להצעת החוק).

יובהר שמכירות הגידול החקלאי בידי חברה אחרת בשוק מסוים כאמור יובאו בחשבון בחישוב שיעור המכירות בשוק מסוים רק אם הגידול נמכר בידי החברה האחרת בצורתו הטבעית, לפני שעבר עיבוד (ראו ההגדרה המוצעת ל"גידול חקלאי"). כך לדוגמה, אם חקלאי מוכר עגבניות למפעל בישראל, והמפעל מייצר מהעגבניות רוטב עגבניות לפסטה, המכירות של הרוטב (המכיל את העגבניות) בשוק מסוים לא יובאו בחשבון בחישוב שיעור המכירות בשוק כאמור בידי החקלאי.

נצמחה בישראל, במהלך הפעילות השגרתית של החברה, ושמתקיימים לגביה שלושה תנאים:

1. ראשית, נדרש שהחברה החקלאית המועדפת שהפיקה את ההכנסה היא יצרן חקלאי מיוחד. בהקשר זה מוצע כי ההטבות יינתנו רק לחברה שגידלה את הגידול החקלאי בעצמה ("יצרן חקלאי כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי") וזאת בתנאי שהקרקע, המים ומכסות הייצור שמדן הופקה ההכנסה שלגביה מתבקשת ההטבה מצויים ברשותה; או לחברה שמפעילה בית אריזה ("יצרן חקלאי כאמור בפסקה (2) להגדרה "יצרן חקלאי"). ושהבחילה או מיינה את הגידול החקלאי שממנו הופקה ההכנסה כאמור באמצעים טכנולוגיים מתקדמים המיועדים לכך.

2. שנית, נדרש שהגידול החקלאי לא נמכר במשגור (קונסיגנציה).

3. התנאי האחרון נוגע לשווקים שבהם נמכר הגידול החקלאי. לפי תנאי זה, נדרש כי יתקיים לגבי הכנסתה של החברה החקלאית המועדפת אחד מאלה, לפחות (להלן – תנאי המכירות בשוק מסוים):

א. הכנסותיה של החברה ממכירות הגידול החקלאי בשוק מסוים (כל שוק, קרי מדינה או טריטוריית מכס נפרדת). בשנת מס, אינן עולות על 75% מכלל הכנסתה ממכירות אותו הגידול באותה שנת מס.

ב. 25% או יותר מכלל הכנסתה של החברה ממכירות הגידול החקלאי, בשנת המס, הן ממכירות הגידול בשוק כאמור בסעיף 18א(ג)(1)(ג) לחוק לעידוד

לעניין פסקאות משנה (א) ו-(ב), יראו כהכנסה של חברה חקלאית מועדפת ממכירות הגידול החקלאי בשוק מסוים כאמור בפסקת משנה (א) או (ב), גם את ההכנסה ממכירות אותו גידול חקלאי בשוק מסוים כאמור, בידי חברה אחרת שרכשה את הגידול האמור, בישראל, מהחברה החקלאית המועדפת;

(3) הגידול החקלאי לא נמכר במשגור;

והכול בכפוף לסייגים שבפסקאות משנה (א) ו-(ב) להגדרה "הכנסה מועדפת" שבסעיף 51 לחוק לעידוד השקעות הון, בשינויים המחויבים;

"חברה חקלאית מועדפת" – חברה שמתקיימים לגביה שני אלה:

(1) היא יצרן חקלאי מיוחד;

(2) מתקיים לגביה האמור ברישה להגדרה "חברה מועדפת" שבסעיף 51 לחוק לעידוד השקעות הון ובפסקאות (2) עד (5) לאותה הגדרה;

"יצרן חקלאי מיוחד" – כל אחד מאלה:

(1) יצרן חקלאי כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי", שאינו עוסק בפיתוח כהגדרתו בחוק זכות מטפחים של זני צמחים;

(2) יצרן חקלאי כאמור בפסקה (2) להגדרה "יצרן חקלאי", העוסק בפעולות של מיון תוצרת חקלאית באמצעים טכנולוגיים מתקדמים;

"שוק" – כהגדרתו בסעיף 18א(א) לחוק לעידוד השקעות הון.

(ב) לכל מונח אחר בפרק זה תהיה המשמעות הנודעת לו בפקודה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בה יש אגודה שיתופית שממוסה כיחיד כאמור או שותפות שבין החברות השותפות בה יש חברה בבעלות ממשלתית מלאה, לא יראו את ההכנסה המיוחסת לאגודה השיתופית או לחברה בבעלות ממשלתית מלאה, כהכנסה חקלאית מועדפת.

להגדרה "שוק" – מוצע לאמץ לעניין זה את ההגדרה הקבועה בסעיף 18א(א) לחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה ולפיה "שוק" הוא כל מדינה או טריטוריית מכס נפרדת.

לבסוף, מוצע כי לכל מונח אחר בפרק ו' לחוק שאינו מוגדר במפורש בסעיף 30 כנוסחו המוצע, ובכלל זה, למשל, המונח "מס", תהיה המשמעות הנודעת לו בפקודת מס הכנסה.

עוד יובהר שבשונה מהקבוע בחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, מוצע כי בחינת התנאים תיעשה לגבי כל גידול חקלאי שמוכרת החברה החקלאית, בנפרד. כך שאם תנאים אלה מתקיימים לגבי גידול מסוים, ייחשבו כלל הכנסותיה של החברה החקלאית המועדפת ממכירות אותו גידול להכנסה חקלאית מועדפת, שהחברה תוכל לקבל בשלה הטבת מס.

לבסוף, מוצע שיחולו על ההגדרה המוצעת, בשינויים המחויבים, הסייגים הקבועים בפסקאות משנה (א) ו-(ב) בהגדרה "הכנסה מועדפת" שבסעיף 51 לחוק לעידוד השקעות הון. כך הכנסה של חברה שהיא אגודה שיתופית שממוסה כיחיד (אגודה שיתופית שחלות עליה הוראות סעיפים 61 או 62 לפקודה), לא תיחשב להכנסה חקלאית מועדפת. וכמו כן, כשהחברה היא שותפות שבין החברות

"(ב) חברה חקלאית מועדפת זכאית לניכוי פחת בשיעורים ובתנאים הקבועים בסעיף קטן (א), בעד נכסים יצרניים המשמשים להפקת הכנסה חקלאית מועדפת, ובלבד שאינה זכאית לניכוי פחת כאמור לפי אותו סעיף קטן; בסעיף קטן זה, "נכסים יצרניים" – כהגדרתם בסעיף 51 לחוק לעידוד השקעות הון, בשינויים המחויבים."

23. במקום סעיף 33 לחוק העיקרי יבוא:

החלפת סעיף 33 והוספת סעיפים 33א עד 33ג

"המס על הכנסה חקלאית מועדפת 33. על אף האמור בסעיף 126(א) לפקודה –

(1) חברה חקלאית מועדפת שהיא יצרן חקלאי מיוחד כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי מיוחד", זכאית כי לגבי הכנסתה החייבת שהיא הכנסה חקלאית מועדפת יוטל מס חברות בשיעורים כמפורט להלן:

(א) לגבי הכנסה חקלאית מועדפת מגידול חקלאי מסוים באזור פיתוח א' – 7.5%;

(ב) לגבי הכנסה חקלאית מועדפת מגידול חקלאי מסוים באזור בישראל שאינו אזור פיתוח א' – 16%.

(2) חברה חקלאית מועדפת שהיא יצרן חקלאי מיוחד כאמור בפסקה (2) להגדרה "יצרן חקלאי מיוחד", זכאית כי לגבי הכנסתה החייבת שהיא הכנסה חקלאית מועדפת יוטל מס חברות בשיעורים כמפורט להלן:

(א) אם המפעל שבו ביצעה החברה את פעולות המיון שמהן הופקה ההכנסה נמצא באזור פיתוח א' – 7.5%;

(ב) אם המפעל כאמור בפסקה (1) נמצא באזור פיתוח ב' – 16%.

ד ב ר י ה ס ב ר

חברות בשיעור שלא יעלה על 25% מאותה הכנסה ותהיה פטורה מכל מס אחר עליה.

(ב) קיבל אדם דיבידנד ששולם מתוך הכנסה חייבת, בניכוי מס החברות החל עליה, כאמור בסעיף קטן (א), יחולו הוראות סעיף 47(ב)(2) לחוק לעידוד השקעות הון, תשי"ט-1959.

(ג) יחיד שהוא בעל מפעל חקלאי מאושר, המנהל מערכת חשבונות נפרדת ומלאה לאותו מפעל לפי שיטת החשבונאות הכפולה, יהא חייב, על הכנסתו החייבת שהושגה מאותו מפעל, במס הכנסה בשיעור שלא יעלה על 30%, ויהא פטור מכל מס אחר עליה.

(ד) יחיד שהוא בעל מפעל חקלאי מאושר, שאינו מנהל מערכת חשבונות נפרדת ומלאה לאותו מפעל לפי שיטת החשבונאות הכפולה, יהיה חייב במס בשיעור שלא יעלה על 30%.

(ה) לענין סעיף זה דין קיבוץ כדין יחיד."

מוצע, מהטעמים הנזכרים לעיל בחלק הכללי של דברי ההסבר לסעיפים 21 עד 24 להצעת החוק, להחליף

סעיף 22 סעיף 31 לחוק קובע זכאות לניכוי פחת מואץ לבעל מפעל חקלאי מאושר כהגדרתו בחוק, אשר זכאי לניכוי פחת לפי סעיף 21 לפקודת מס הכנסה לגבי נכסים המשמשים לצורכי אותו מפעל חקלאי מאושר וכלולים בתוכנית מאושרת. בשל הניתוק המוצע בין מנגנון המענקים לפי פרק ה' לחוק, המבוסס כאמור על אישור תוכניות, לבין מנגנון הטבות המס שבפרק ו' לחוק כתיקונו המוצע, מוצע לאפשר גם לחברה חקלאית מועדפת ניכוי פחת מואץ בעד נכסים יצרניים כהגדרתם המוצעת המשמשים אותה להפקת הכנסה חקלאית מועדפת, באותם שיעורים ולפי אותם תנאים הקבועים כיום בסעיף 31 – בשיעור מרבי של 200% לגבי נכסים שאינם בניינים, ובשיעור מרבי של 400% לגבי בניינים.

סעיף 23 לסעיף 33 המוצע

סעיף 33 לחוק קובע כך:

"המס על הכנסה ממפעל חקלאי מאושר

33. (א) חברה שהיא בעלת מפעל חקלאי מאושר תהיה חייבת על הכנסתה החייבת שהושגה מאותו מפעל במס

המס על דיבידנד מהכנסה חקלאית מועדפת

33א. על אף האמור בסעיף 125ב לפקודה, על דיבידנד ששולם שמקורו בהכנסה חייבת שהיא הכנסה חקלאית מועדפת, בניכוי המס החל עליה, יחול מס בשיעור של 20%.

סמכויות מנהל רשות המסים

33ב. (א) הסמכויות הנתונות למנהל רשות המסים לפי סעיף 81א לחוק לעידוד השקעות הון, יהיו נתונות לו גם לצורך ביצוע פרק זה.

(ב) מנהל רשות המסים רשאי –

(1) לקבוע כי תוצרת חקלאית מסוג המנוי ביותר מפרט משנה אחד בפרקים 1 עד 14 לתוספת לפקודת תעריף המכס והפטורים, 1937, תיחשב לגידול חקלאי אחד לעניין פרק זה או כי סוגים שונים של תוצרת חקלאית המנויים באותו פרט משנה ייחשבו לגידולים חקלאיים נפרדים לעניין פרק זה;

(2) לקבוע כללים לעניין אופן חישוב סכום הדיבידנד שמקורו בהכנסה חקלאית מועדפת, שיחול עליו שיעור המס הקבוע בסעיף 33א;

(3) לקבוע כללים לעניין ייחוס הכנסותיו של מי שנצמחה לו הכנסה חקלאית מועדפת ממכירות גידול חקלאי מסוים שגודל באזורי פיתוח שונים או שנצמחה לו הכנסה כאמור ממכירות גידול חקלאי מסוים שגודל באזור פיתוח ובאזור שאינו אזור פיתוח, בין האזורים השונים;

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע להקנות למנהל רשות המסים את הסמכות לקבוע דוחות, טפסים ופרטים שיש להגיש לו לשם יישום הוראות החוק לעניין הטבות מס. סמכות כאמור נתונה לו כיום בסעיף 81א לחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה.

כמפורט לעיל בדברי ההסבר להגדרה "גידול חקלאי" המוצעת, בסעיף 21 להצעת החוק, מוצע להסמיכו לקבוע לעניין אותה הגדרה, כי תוצרת חקלאית המנויה ביותר מפרט משנה אחד בפרקים 1 עד 14 לפקודת תעריף המכס והפטורים, תיחשב לעניין פרק הטבות המס לגידול חקלאי מסוג אחד, ולא לגידולים מסוגים שונים.

כמו כן מוצע להסמיך את מנהל רשות המסים לקבוע כללים שיבדירו את אופן חישוב ההכנסה המזכה בהטבות במס במקרים מסוימים, ככל שימצא לנכון לעשות זאת. יובהר, כי אין בהתקנת כללים כאמור משום תנאי לתחילתו של התיקון המוצע.

לצד זאת, מוצע להעניק למנהל האמור סמכות לסטות מהכללים שנקבעו במקרים פרטניים המצדיקים זאת, בדומה לסמכות המוקנית לו בסעיף 74(ו) לחוק לעידוד השקעות הון בתעשייה. יובהר, שהחלטות המנהל כאמור כפופות לכללי המשפט המנהלי, וככאלה, יהיו כתובות ומנומקות, ורשות המסים תחיל את ההחלטות באופן עקבי על מקרים חריגים דומים אשר מצדיקים מתן אותה החלטה.

סעיף זה ולקבוע בשיעור 33 כנוסחו המוצע את הטבות המס שיינתנו לחברה חקלאית מועדפת לגבי הכנסתה החקלאית המועדפת, בהתאם לסוג החברה (היצרן החקלאי) ובהתאם למקום שבו הופקה ההכנסה.

על פי המוצע, שיעור מס החברות שיחול על הכנסה חקלאית מועדפת של חברה שהיא מגדלת תוצרת חקלאית, מגידול חקלאי מסוים שגודל באזור פיתוח א', וכן שיעור המס כאמור שיחול על הכנסה של חברה שביצעה את פעולות המיון של תוצרת חקלאית שמדן הופקה ההכנסה במפעל שנמצא באזור פיתוח א', יהיה 7.5%; ושיעור מס החברות שיחול על הכנסה חקלאית מועדפת מגידול חקלאי מסוים שגודל באזור אחר או מפעולות מיון שבוצעו במפעל שנמצא באזור אחר, יהיה 16%.

לסעיף 33א המוצע

מוצע לקבוע כי שיעור המס שיחול במשיכת ההכנסה החקלאית המועדפת כדיבידנד, יהיה 20%. זאת, חלף ההוראה הקבועה כיום בסעיף קטן (ב) של סעיף 33 לחוק, שמוצע כאמור להחליף.

לסעיף 33ב המוצע

בסעיף זה מרוכזות כמה סמכויות שמוצע להקנות למנהל רשות המסים לצורך ביצוע הסדר הטבות המס המוצע בחוק זה.

(4) לקבוע כללים לעניין ייחוס הכנסותיו של מי שנצמחה לו הכנסה חקלאית מועדפת ממכירות גידול חקלאי מסוים שפעולות המיון לגביו בוצעו במפעלים שנמצאים באזורי פיתוח שונים, או שנצמחה לו הכנסה כאמור ממכירות גידול חקלאי מסוים שפעולות המיון לגביו בוצעו באזור פיתוח ובאזור שאינו אזור פיתוח, בין האזורים השונים.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב)(3) ו-(4), רשאי מנהל רשות המסים, לפי בקשה שתוגש לו, אם שוכנע כי הדבר מוצדק מנימוקים שיירשמו, להחליט על ייחוס הכנסות שונה מזה שנקבע בכללים לפי אותו סעיף קטן, בתנאים ובתיאומים שיורה; על החלטה לפי סעיף קטן זה יחולו, בשינויים המחויבים, הוראות פרק שני-ב בחלק ט' לפקודה.

(א) אדם המוכר גידול חקלאי שרכש מחברה שהיא יצרן חקלאי מיוחד, ימציא לה, לבקשתה, אישור על מכירת הגידול החקלאי, סכום עלות הגידול החקלאי שנרכש מאותה חברה ושיעור המכירות של הגידול שנרכש, בכל אחד מהשוקים שבהם הוא נמכר בידי אותו אדם.

(ב) מנהל רשות המסים רשאי לקבוע את פרטי האישור כאמור בסעיף קטן (א), אופן המצאתו לחברה כאמור באותו סעיף קטן ומועד ההמצאה.

24. סעיפים 34 עד 35 לחוק העיקרי – בטלים.

ביטול סעיפים
34 עד 35א

ד ב ר י ה ס ב ר

(2) על דיבידנד המשתלם מתוך הכנסה שהושגה בחמש השנים כאמור בפסקה (1), אף אם הגיע לנישום תוך עשר השנים לאחר תום חמש השנים האמורות; (3) לענין חברה כהגדרתה בסעיף 35א(א), בפסקה (1), במקום "חמש השנים" יבוא "שבע השנים", במקום "שנים עשרה שנים" יבוא "ארבע עשרה שנים", ובמקום "שנים עשרה שנים" יבוא "ארבע עשרה שנים", ובפסקה (2), במקום "חמש השנים", פעמיים, יבוא "שבע השנים", ובמקום "עשרה שנים" יבוא "שנים עשרה שנים".

הכנסת מומחה מאושר

35. (א) שיעור המס המוטל על הכנסתו החייבת של מומחה מאושר שמקורה בעבודתו שלמענה הוזמן, לא יעלה על 25% מאותה הכנסה, שתיחשב כשלב הגבוה ביותר בסולם הכנסתו החייבת; הנחה זו תינתן במשך שלוש שנות מס מראשית שנת המס שבה יהא אותו מומחה חייב לראשונה במס על הכנסתו האמורה, אולם המינהלה רשאית להאריך את תקופת ההנחה עד שתי שנים נוספות.

(ב) בסעיף זה, "מומחה מאושר" – מי שבהיותו תושב חוץ הזמין אותו מפעל חקלאי, בהסכמת המנהל, לעבוד במפעל כמומחה שעבודתו עשויה לסייע להגשמתה של מטרת חוק זה, ולא היה לפני כן תושב ישראל.

לסעיף 33 המוצע

מוצע לחייב אדם אשר מוכר גידול חקלאי שרכש מחברה שהיא יצרן חקלאי מיוחד, להמציא לחברה המוכרת, אם ביקשה זאת ממנו, אישור על כך שמכר את הגידול החקלאי, על סכום עלות הגידול שנרכש מהחברה ועל שיעור המכירות של הגידול שנרכש כאמור בכל אחד מהשוקים שבהם הוא נמכר בידי אותו אדם. הוראה דומה קבועה בתקנה 2א לתקנות לעידוד השקעות הון (תנאים שבהתקיימם יראו במפעל המוכר רכיב למפעל אחר, מפעל זכאי להטבה), התשס"ז-2007 (ק"ת התשס"ז, עמ' 748).

סעיף 24 לנוכח קביעת מתווה הטבות המס החדש, כמוצע לעיל בסעיפים 21 עד 23 להצעת החוק, מוצע לבטל את סעיפים 34 עד 35א לחוק, אשר מסדירים את הטבות המס לפי המסלול הישן. וזה נוסחם:

"תקופת ההטבות"

34. הטבות לפי סעיף 33 יינתנו:

(1) על הכנסה שהושגה בחמש השנים המתחילות בשנה שבה היתה לראשונה למפעל החקלאי המאושר הכנסה חייבת, ובלבד שלא עברו שנים עשרה שנים מהשנה שבה ניתן האישור, אלא שהמינהלה רשאית במקרים מיוחדים להסיר את הגבלת הזמן של שנים עשרה השנים האמורות;

- תיקון סעיף 36 25. בסעיף 36 לחוק העיקרי, במקום "שיעורי ההטבות" יבוא "סכומי המענקים".
- תיקון סעיף 37 26. בסעיף 37 לחוק העיקרי, במקום "של התכנית" יבוא "ולעניין בעל מפעל חקלאי מאושר – אלא אם כן קוימו גם ההוראות של התוכנית".
- ביטול סעיף 38 27. סעיף 38 לחוק העיקרי – בטל.

ד ב ר י ה ס ב ר

מסלול הטבות חלופי לחברה

35א. (א) חברה הזכאית לקבל מענק בשל מפעל שבבעלותה, תהא זכאית להטבות המפורטות בסעיף קטן (ב) (להלן בסעיף זה – מסלול הטבות חלופי) במקום כל ההטבות במס אשר היא זכאית להן לפי סעיף 33 ובמקום כל המענקים שהיא זכאית להם, והכל בשל אותו מפעל, ובלבד שביקשה זאת בכתב במועד הגשת הבקשה לאישור המפעל; בסעיף זה –

"מענק" – מענק מכספי תקציב המדינה בשל היות המפעל מפעל מאושר;

"חברה" – למעט חברה שחל עליה סעיף 64א לפקודה ולמעט אגודה שיתופית;

"מפעל" – מפעל חקלאי שאושר כמפעל חקלאי מאושר ביום כ"ה בטבת תשנ"ב (1 בינואר 1992) או לאחריו, או שאושר לפני המועד האמור ובלבד שעד אותו מועד לא קיבלה החברה מענק בשל.

(ב) חברה בעלת מפעל שבחברה במסלול הטבות חלופי תהיה זכאית לפטור ממס בשל הכנסתה החייבת שהושגה מאותו מפעל במשך חמש שנים מתחילת תקופת ההטבות.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), החברה המחלקת דיבידנד מתוך הכנסה של מפעל שהושגה בתקופה שבה היתה החברה פטורה ממס לפי סעיף קטן (ב), תהא חייבת בשנת המס שבה חולק הדיבידנד, במס חברות על סכום הדיבידנד המחולק בשיעור מס החברות שהיתה חייבת בו על הכנסתה בשנה שבה הופקה ההכנסה אילולא בחרה במסלול ההטבות החלופי; המס האמור ישולם יחד עם מס ההכנסה שיש לנכותו במקור ממקבל הדיבידנד, ויחולו לגבי ההוראות המתייחסות לניכוי במקור; לענין זה –

(1) "סכום הדיבידנד המחולק" – לרבות סכום מס החברות החל בשל חלוקתו;

(2) כל סכום שנתן בעל מפעל לקרובו, לבעל שליטה בו או לתאגיד בשליטתו, או שזקף אותו לחובתו, בין במישרין ובין בעקיפין, יראוהו כדיבידנד שחילק בעל המפעל, זולת אם הוא הכנסה חייבת בידי המקבל והמס עליו שולם.

(ד) בסעיף זה, "תקופת ההטבות" – כאמור בסעיף 134(1).

(ה) הוראות סעיף זה לא יחולו אם נתקיים אחד מאלה:

(1) החברה שכרה לשימוש המפעל ציוד שבשלו קיבל אדם אחר מענק;

(2) החברה שכרה לשימוש המפעל מבנה שבשלו קיבל אדם אחר מענק, ולחברה זכות לרכוש את המבנה;

(3) החברה שכרה לשימוש המפעל מבנה שבשלו קיבל אדם אחר מענק, ולדעת פקיד השומה קיימים יחסים מיוחדים בין החברה לבין המשכיר.

סעיף 25 סעיף 36 לחוק עניינו בחובה להמציא למנהל המינהלה, אם דרש זאת, ידיעות, מסמכים וראיות בקשר לביצוע תוכנית מאושרת, קיום תנאי האישור וקביעת שיעורי ההטבות. מוצע להבהיר כי חובה זו מתייחסת למענקים בלבד.

סעיף 26 מוצע לערוך תיקון מבהיר בסעיף 37 לחוק, לאור העובדה שעל פי החוק המוצע, יינתנו מכוח החוק הטבות שאינן תלויות בקיומה של תוכנית מאושרת.

סעיף 27 סעיף 38 לחוק קובע הוראות לענין הזכאות להטבות מס במקרה של מפעל מעורב כמשמעותו באותו סעיף. הוראות אלה מתייתרות נוכח מתווה הטבות המס החדש המוצע בחוק זה, אשר אינו תלוי באישור המינהלה וההטבות מכוחו ניתנות לגבי כל גידול חקלאי בנפרד (ולא לגבי מפעל), ומוצע על כן לבטל. וזה נוסחו של סעיף 38 לחוק:

"מפעל מעורב

38. (א) מפעל חקלאי שחלקו מפעל חקלאי מאושר וחלקו אינו מפעל חקלאי מאושר, בין אם החלק שאינו מאושר הוקם לפני מתן האישור ובין לאחר מכן אך מחוץ למסגרת התכנית המאושרת, או מפעל חקלאי שיש בו חלקים מאושרים שהוקמו במועדים שונים, יהיה זכאי להטבות הקבועות בחוק זה למפעל חקלאי מאושר לגבי החלק שאושר בלבד, ואם יש בו מספר חלקים מאושרים – לגבי כל חלק בהתאם למועד שבו אושר.

(ב) מפעל חקלאי שחלק ממנו מזכה בשנת מס מסויימת להטבות לפי סעיף 33א, (ג) או (ד) (להלן – חלק מאושר) –

(1) המינהלה תקבע את האופן שבו יחושב אותו חלק מהכנסתו החייבת של המפעל שיש לראותו כהכנסה חייבת של כל חלק מאושר; כל עוד לא קבעה המינהלה את אופן החישוב יראו כהכנסתו החייבת של חלק מאושר כלשהו, שיעור מהכנסתו החייבת של המפעל כולו שהוא ביחס שבין שווי הנכסים הקבועים של המפעל באותו חלק מאושר לבין שווי הנכסים הקבועים של המפעל כולו באותו זמן; הפחת ינוכה לגבי כל חלק מהמפעל רק מההכנסה החייבת של

(1) בפסקה (1), במקום "להתלות את האישור או לבטלו" יבוא "להתלות או לבטל את האישור, כולו או חלקו";

(2) בפסקאות (2) ו-(3), במקום "הטבות" יבוא "מענקים".

החלפת סעיף 40. במקום סעיף 40 לחוק העיקרי יבוא:

40. "התליה וביטול עקב מסירת מידע כוזב או שגוי נוכחה המינהלה כי ניתן אישור או מענק על יסוד מידע כוזב או שגוי, רשאית היא, לאחר שנתנה למי שקיבל את האישור או המענק הזדמנות סבירה בנסיבות העניין להשמיע לפניו את טענותיו, להחליט כאמור בסעיף 39(ג)(1) עד (3), וכן לקבוע כי מקבל האישור לא יהיה זכאי לקבל מענק למשך תקופה שתקבע ושלא תעלה על שנתיים מיום ההחלטה."

דבריו הסבר

(ג) התעורר ספק בדבר שווי הנכסים הקבועים האמורים, יקבעוהו בסכום שאפשר לקבל בעדם במכירה ממוכר מרצון לקונה מרצון, או בדרך שתקבע המינהלה."

סעיף 28 סעיף 39 לחוק עניינו בסמכות המינהלה להתלות ולבטל אישור שניתן למפעל חקלאי, לעכב הטבות ולדרוש החזרת הטבות שניתנו. מוצע לקבוע במפורש כי סמכות ההתליה והביטול הנתונה למינהלה כאמור יכול שתשמש לביטול או להתליה של האישור, כולו או חלקו. כמו כן מוצע לקבוע כי הסמכות לעכב הטבות וכן הסמכות לדרוש החזרת הטבות שניתנו תהיה מוגבלת למענקים ולא תחול לגבי הטבות המס הניתנות לפי פרק ו' לחוק. זאת בשל ניתוק מנגנון הטבות המס ממנגנון מתן המענקים, אשר מבוסס כאמור על אישור תוכנית, כך שאישור כאמור אינו מהווה עוד תנאי לקבלת הטבות המס.

סעיף 29 סעיף 40 לחוק עניינו בסמכות המינהלה לבטל (למפרע) אישור שניתן לתוכנית, אם אותו אישור הושג על יסוד מידע כוזב או מטעה. על החלטת המינהלה לפי סעיף זה יש זכות ערעור לבית המשפט המחוזי, ועל החלטתו של האחרון ניתן לערער לבית המשפט העליון בשאלה משפטית.

מוצע להחליף את ההוראה הקיימת בהוראה ערכנית התואמת את התיקון המוצע לעיל של סעיף 39 לחוק, בסעיף 28 להצעת החוק, ולפיה הסמכויות הנתונות למינהלה לפי אותו סעיף, קרי סמכויות לעניין התליה או ביטול של אישור שניתן, עיכוב מענק או דרישה להחזר מענק שניתן, יהיו נתונות לה, בלי מנגנון ההתראה בידי המנהל הקבוע בסעיף 39 האמור, אך בכפוף למתן זכות טיעון. כן מוצע להקנות למינהלה, באותן נסיבות, סמכות למנוע זכאות למענק בעתיד, לתקופה קצובה, גם זאת בכפוף למתן זכות טיעון.

וזוה נוסחו של סעיף 40 לחוק שמוצע כאמור להחליפו:

"ביטול עקב הודעה כוזבת"

40. (א) נוכחה המינהלה לדעת כי אישור הושג על יסוד הודעות כוזבות או מטעות ביועין, תבטלו למפרע מיום נתינתו.

אותו חלק ולגבי הנכסים שבו; היתה ההכנסה החייבת של חלק מאושר קטנה מסכום הפחת, ונותרה יתרת פחת מואץ, תותר יתרה זו לניכוי בשנים הבאות בזו אחר זו, כנגד ההכנסה החייבת של החלק המאושר; בפסקה זו –

"פחת" – לרבות תוספת פחת במכסה הקבועה על פי כל דין;

"פחת מואץ" – מכסת היתר של הפחת שניתן לבקשו על פי סעיף 31 והתוספת עליו על פי כל דין;

"הכנסה חייבת" – לפני ניכוי הפחת והפחת המואץ;

"נכסים קבועים" – לרבות נכסים המשמשים את המפעל אף אם אינם של בעל המפעל;

(2) המנהל רשאי לקבוע כי לענין חישוב היחס כאמור בפסקה (1) לא יובאו בחשבון נכסים שנתקיימו בהם שלוש אלה:

(א) הנכסים הם מבני שירותים או מיתקני שירותים, ציוד משרדי או רכב מנועי פרטי כמשמעותו בפקודת התעבורה;

(ב) הם נרכשו תוך שלוש שנים מיום הפעלת החלק המאושר;

(ג) מחירם המקורי, כפי שנקבע לענין סעיף 21 לפקודה, אינו עולה על 10% ממחירם המקורי של כל הנכסים הקבועים הכוללים בתכנית המאושרת;

(3) שיעור הדיבידנד שמשלם המפעל מהכנסתו החייבת בשנת מס מסויימת והזכאי להטבות לפי סעיף 33(ב) יהיה ביחס שבין ההכנסה החייבת בניכוי מס החברות החל עליה של חלקי המפעל השונים לפי החישוב כאמור בפסקה (1) באותה שנה.

(1) בסעיף קטן (א), במקום "הטבות כאמור בסעיף 39(ג)(3)" יבוא "מענק לפי סעיפים 39(ג)(3) או 40", במקום "תשעים ימים" יבוא "שישים ימים" ובמקום "קבלתן" יבוא "קבלתן";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום הרישה עד המילים "קיבלה החלטה" יבוא "קיבלה אגודה שיתופית הטבות כלשהן לפי חוק זה וניתן לגביה צו פירוק לפי פקודת האגודות השיתופיות"⁹, או לפי חוק החברות, התשנ"ט–1999¹⁰, קיבלה חברה הטבות כלשהן לפי חוק זה וניתן לגביה צו לפתיחת הליכים המורה על פירוקה, לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח–2018¹¹, או קיבלה חברה או אגודה שיתופית כאמור החלטה", במקום "מתן צו הפירוק" יבוא "מתן הצו" ובמקום "עליו צו כינוס נכסים בהליכי פשיטת רגל" יבוא "לגבי צו לפתיחת הליכים לפי החוק האמור";

(3) סעיף קטן (ג) – בטל;

(4) בסעיף קטן (ה), במקום "הוחזרו הטבות או מקצתן" יבוא "הוחזר מענק או חלק ממנו" ובמקום "לא ניתנו מלכתחילה ההטבות או מקצתן שהוחזרו" יבוא "לא ניתנו מלכתחילה המענק או החלק ממנו שהוחזרו".

תיקון סעיף 42 31. בסעיף 42 לחוק העיקרי, במקום "לגבי תכנית שאושרה לפי חוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט–1959" יבוא "לגבי מפעל תעשייתי כהגדרתו בסעיף 51 לחוק לעידוד השקעות הון".

ד ב ר י ה ס ב ר

כמו כן, מוצע לתקן את סעיף קטן (ב) של סעיף 41 האמור, שעניינו בהחזרת הטבות בנסיבות שבהן חברה או אגודה שיתופית קיבלה הטבות לפי החוק, וניתן לגביה צו פירוק או שקיבלה החלטה על פירוק מרצון, לפני השלמת ביצוע התוכנית וקיום תנאי האישור. התיקון המוצע נועד להתאים את הוראת הסעיף הקטן האמור למצב המשפטי בעקבות חקיקתו של חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח–2018, אשר נכנס לתוקף בחודש ספטמבר 2019.

סעיפים לפי סעיף 51 לחוק לעידוד השקעות הון 31 ו-35 בתעשייה, מוחרג מפעל חקלאי מאושר מהגדרת "מפעל תעשייתי" שבאותו סעיף, ועל כן לא זכאי להטבות הקבועות באותו חוק. בשנים האחרונות עלו טענות ולפיהן מי שעוסק בחקלאות, שתוכניתו לא אושרה על פי חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, יכול להיות זכאי להטבות מכוח חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה, ובלבד שהפעילות שהוא עוסק בה היא פעילות ייצורית כאמור בהגדרה "מפעל תעשייתי" שבסעיף 51 לחוק האמור.

מאחר שחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות הוא חוק ספציפי שנועד באופן מיוחד להטבות למגזר החקלאי, מוצע לקבוע שהטבות מס למפעל חקלאי, יינתנו במסגרת חוק זה בלבד. לפיכך, מוצע למעט מהגדרת "מפעל תעשייתי" שבסעיף 51 האמור כל מפעל חקלאי, מאושר או לא. כך, מפעלים חקלאיים לא יוכלו להיות זכאים להטבות מכוח חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה. בהמשך לכך, מוצע

(ב) על החלטת המינהלה לפי סעיף זה ניתן לערער לפני בית המשפט המחוזי תוך ששים ימים מיום שנמסרה ההודעה על ההחלטה; הוגש ערעור, יעוכב ביטול האישור עד יום מתן ההחלטה בערעור.

(ג) על החלטת בית המשפט המחוזי לפי סעיף קטן (ב) ניתן לערער בבעיה משפטית.

(ד) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בדבר סדרי הדין בערעור לפי סעיף זה.

סעיף 30 מוצע, בהמשך לתיקונים המוצעים בסעיפים 28 ו-29 להצעת החוק, לתקן את סעיף 41 לחוק, שעניינו החזרת הטבות, ולהבהיר כי יחול על מענקים בלבד. כמו כן מוצע לקצר את התקופה לקיום דרישה להחזרת מענקים 90 ימים ל-60 ימים, שכן על פי הניסיון שנצבר במינהלה לאורך השנים מדובר בפרק זמן ממושך ומספיק בנסיבות העניין.

בשל התיקון המוצע בסעיף קטן (א) של סעיף 41 לחוק, מתייתרת הוראת סעיף קטן (ג) של הסעיף האמור, ומוצע על כן לבטלו. וזה נוסחו:

"(ג) בוטל אישור על פי סעיף 40, יהא בעל המפעל החקלאי חייב להחזיר את ההטבות שקיבל תוך ששים ימים מן היום שבו נשלחה לו ההודעה על הביטול, בצירוף ריבית והפרשי הצמדה מיום קבלתן בשיעור המקסימלי המותר על פי חוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א–1961".

⁹ חוקי א", כרך א', עמ' (ע) 336, (א) 360.

¹⁰ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

¹¹ ס"ח התשע"ח, עמ' 310.

- תיקון סעיף 46 32. בסעיף 46 לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (א), במקום "המועצה וכיושב ראש שלה" יבוא "וכיושב ראש שלה";
- (2) סעיפים קטנים (ב) עד (ד) – בטלים.
- תיקון סעיף 46א 33. בסעיף 46א לחוק העיקרי, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:
- "(ב) על גביית אגרות לפי חוק זה יחול חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995".
- תיקון סעיף 47 34. בסעיף 47 לחוק העיקרי, במקום "במועצה" יבוא "עם המינהל".
- תיקון חוק לעידוד השקעות הון 35. בחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959¹³, בסעיף 51, בהגדרה "מפעל תעשייתי" –
- (1) ברישה, במקום "ומפעל חקלאי מאושר" יבוא "ומפעל חקלאי";
- (2) אחרי פסקה (1) יבוא:
- "(א1) מיון".
- תיקון חוק בתי משפט לעניינים מינהליים 36. בחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000¹⁴, בתוספת הראשונה, בפרט 57, בסופו יבוא:
- "(4) החלטה של רשות לפי חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א-1980, למעט החלטה של הממשלה לפי החוק האמור".
- תחילה ותחולה 37. (א) סעיף 24(א) לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 19 לחוק זה, יחול על מפעל חקלאי מאושר כהגדרתו בחוק העיקרי, שהבקשה לאישור תוכנית לגביו הוגשה ביום פרסומו של חוק זה או לאחריו.

ד ב ר י ה ס ב ר

- (א) אישר מנהל מחוז תכנית לפי הסמכות שהועברה לו כאמור בסעיף (ב), ייכנס האישור לתוקף כעבור ארבעה עשר ימים מהיום שהביא מנהל המחוז את האישור לידיעת המנהל, ובלבד שתוך התקופה האמורה לא הורה המנהל על העברת התכנית לאישור המינהל.
- (ד) הועברה סמכות כאמור בסעיף קטן (ב), יהיו למי שהסמכות הועברה אליו סמכויות המנהל לפי סעיפים 36 ו-39 לחוק, לפי הענין.
- סעיף 33** מוצע לקבוע כי על גביית אגרות לפי החוק, יחול חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995, שהוא הכלי המרכזי והיעיל ביותר לגביית חובות מסוג זה.
- סעיף 34** בהמשך לביטול המוצע של מועצת המינהל, בסעיף 5 להצעת החוק, מוצע לתקן את סעיף 47 לחוק, שעניינו התקנת תקנות, ולקבוע כי במקום התייעצות עם המועצה כתנאי להתקנתן, יידרשו השרים להתייעץ עם המינהל.
- סעיף 37** כדי למנוע ספק בדבר שיעורי המענקים שיחולו לגבי מפעלים חקלאיים מאושרים שהתוכנית לגביהם אושרה לפני יום פרסומו של החוק המוצע, אך במועד האמור טרם שולם לידיהם המענק במלואו, מוצע לקבוע בפורש שהשיעורים
- להבהיר שמיון אינה פעילות ייצורית, ולכן מפעל שעוסק במיון אינו נכלל בהגדרת מפעל תעשייתי.
- סעיף 42 לחוק עניינו מניעת כפל הטבות מס, לנוכח הטבות המס הניתנות לפי החוק לעידוד השקעות הון בתעשייה. בהמשך לתיקון המוצע לעיל של סעיף 51 לחוק האמור, וכדי למנוע ספק, מוצע להבהיר כי לא יינתנו מכוח חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות הטבות לגבי מפעלים תעשייתיים כהגדרתם בסעיף 51 האמור. זאת, במנותק משאלת זכאותם בפועל למענקים או להטבות מס לפי חוק לעידוד השקעות הון בתעשייה.
- סעיף 32** סעיף 46(ב) עד (ד) לחוק עניינו בהעברת סמכויות המנהל למנהלי מחוזות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, הוראות אלה אינן נדרשות ובפועל אינן מיושמות כיום ומוצע על כן לבטלן. כמו כן, מוצע לתקן את סעיף 46(א) לחוק עקב ביטולה של המועצה, כמוצע בסעיף 5 להצעת החוק.
- וזה נוסחם של סעיפים קטנים (ב) עד (ד) של סעיף 46 לחוק שמוצע כאמור לבטלם:
- "(ב) השרים רשאים להעביר את סמכויות המנהל לפי סעיף 20 למנהלי מחוזות במשרד החקלאות, ויכול שהעברה תהיה כללית או מסויגת לפי אזורים, לפי היקף ההשקעה או לפי סוגי תכניות זוטא; הודעה על העברת הסמכויות תפורסם ברשומות.

¹² ס"ח התשנ"ה, עמ' 170.

¹³ ס"ח התשי"ט, עמ' 234; התשפ"ב, עמ' 242.

¹⁴ ס"ח התש"ס, עמ' 190; התשפ"ב, עמ' 811.

(ב) תחילתו של פרק ו' לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיפים 21 עד 24 לחוק זה, בתחילת שנת המס שלאחר יום פרסומו של חוק זה והוא יחול על הכנסה שהופקה במועד האמור או לאחריו.

הוראת שעה 38. בתקופה שמהמועד האמור בסעיף 37(ב) עד תום ארבע שנים מאותו מועד, יקראו את החוק העיקרי כך:

(1) בסעיף 31 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 22 לחוק זה, אחרי סעיף קטן (ב) יקראו:

"(ב) על אף הוראות סעיף קטן (ב), יחולו הוראות אותו סעיף קטן, בשינויים המחויבים, גם על יחיד שהוא יצרן חקלאי מיוחד כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי מיוחד", ובלבד שמתקיימים לגבי הכנסתו ממכירות גידול חקלאי שאר התנאים שבהגדרה "הכנסה חקלאית מועדפת", בשינויים המחויבים";

(2) אחרי סעיף 33א לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 23 לחוק זה, יקראו:

"המס על הכנסה 33א.1. (א) על אף האמור בסעיף 121 לפקודה, יצרן חקלאי מיוחד כאמור בפסקה (1) להגדרה "יצרן חקלאי מיוחד", שהוא יחיד, זכאי כי לגבי הכנסתו החייבת מגידול חקלאי מסוים, אשר הופקה בתקופה הקובעת, ושמתיקיימים לגביה התנאים שבהגדרה "הכנסה חקלאית מועדפת", בשינויים המחויבים, יוטל מס בשיעורים המפורטים להלן, ובלבד שהוא מנהל מערכת חשבונות נפרדת ומלאה לגידול החקלאי שממנו הופקה ההכנסה, לפי שיטת החשבונאות הכפולה:

(1) לגבי הכנסתו מגידול חקלאי שגדל באזור פיתוח א' – בשיעור של עד 26%, ויראו הכנסה זו לעניין המס כשלב הגבוה ביותר בסולם הכנסתו החייבת במס;

(2) לגבי הכנסתו מגידול חקלאי מסוים שגדל באזור שאינו אזור פיתוח א' – בשיעור של עד 33%, ויראו הכנסה זו לעניין המס כשלב הגבוה ביותר בסולם הכנסתו החייבת במס.

ד ב ר י ה ס ב ר

בו, לקבל את הטבות המס בעד הכנסותיהם ממכירות תוצרת חקלאית בתקופה האמורה, הכול כמפורט להלן.

כאמור בדברי ההסבר לסעיף 30 לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 21 להצעת החוק, מוצע שההקלות במס הכנסה יינתנו רק לחברות חקלאיות (ולא ליחידים). כדי לתת שהות לחקלאים שעובדים היום כיחידים להתאגד כחברות, כך שיהיו זכאים להיכנס למסגרת מתווה ההטבות החדש, מוצע לקבוע הוראה שמכוחה, למשך תקופה של ארבע שנים, יינתנו ההטבות גם ליחידים, אם הם עומדים בשאר התנאים לקבלתן שאינם נוגעים להתאגדות כחברה, ובלבד שהם מנהלים מערכת חשבונות נפרדת ומלאה לגידול החקלאי המסוים שממנו הופקה ההכנסה לפי שיטת החשבונאות הכפולה.

המעודכנים של המענקים יחולו רק לגבי מפעלים חקלאיים שהבקשה לאישור תוכנית לגביהם הוגשה ביום הפרסום כאמור או לאחריו.

עוד מוצע לקבוע את יום תחילתו של פרק ו' לחוק, כנוסחו בסעיפים 21 עד 24 להצעת החוק, שעניינו הטבות המס, לתחילתה של שנת המס שלאחר יום פרסומו של החוק המוצע (כלומר ל-1 בינואר של אותה שנה), באופן שיקל על אופן החישוב והמדירה של ההכנסה הזכאית להטבות, ועל מתן הטבות המס.

סעיף 38 מוצע לקבוע תקופת הסתגלות של ארבע שנים להסדר הטבות המס המוצע בסעיפים 21 עד 24 לחוק זה (להלן – מתווה ההטבות החדש). ההוראה המוצעת תאפשר לחקלאים שרוצים להיכנס לגדר מתווה ההטבות החדש, אך אינם עומדים בכל התנאים הקבועים

(ב) בסעיף זה, "התקופה הקובעת" – התקופה שמהמועד האמור בסעיף 37(ב) לחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון מס' 9), התשפ"ב-2022, עד תום ארבע שנים מאותו מועד;

(א) על אף החלפתם של סעיפים 30 ו-33 לחוק העיקרי וביטולם של סעיפים 34 עד 35 ו-38 לחוק האמור, בסעיפים 21, 23, 24 ו-27 לחוק זה, בעל מפעל חקלאי מאושר כהגדרתו בחוק העיקרי או בעל מפעל חקלאי כהגדרתו בחוק העיקרי שחלקו מפעל חקלאי מאושר וחלקו אינו מפעל חקלאי מאושר (בסעיף זה – בעל מפעל חקלאי מאושר), שערב יום פרסומו של חוק זה היה זכאי להקלות ממס הכנסה לפי סעיפים 30, 33 עד 35 ו-38 לחוק העיקרי, כנוסחם ערב החלפתם או ביטולם כאמור (בסעיף זה – הדין הקודם). רשאי להודיע למנהל רשות המסים כי הוא מעוניין שימשיכו לחול לגביו ההקלות ממס הכנסה לפי הדין הקודם; הודיע כאמור, יחולו הוראות הדין הקודם לגבי כלל הכנסותיו ממכירת גידולים חקלאיים, משנת המס שלגביה הודיע כאמור ואילך.

(ב) בעל מפעל חקלאי מאושר יגיש הודעה כאמור בסעיף קטן (א) בטופס שקבע מנהל רשות המסים, יחד עם הדוח שהוא מגיש לפי סעיף 131 לפקודת מס הכנסה לגבי שנת המס שלאחר יום פרסומו של חוק זה.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) סיפה, בעל מפעל חקלאי מאושר שהגיש הודעה כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), רשאי לחזור בו מהודעתו באותה הדרך שבה הודיע כאמור; הודעה לפי סעיף קטן זה יכול שתוגש לגבי שנת מס מסוימת יחד עם הדוח המוגש לפי סעיף 131 לפקודת מס הכנסה, לראשונה, לגבי אותה שנת מס; הגיש בעל מפעל חקלאי מאושר הודעה כאמור, יחולו לגבי כלל הכנסותיו מגידולים חקלאיים, משנת המס שלגביה הוגשה ההודעה ואילך, הוראות פרק ו' לחוק העיקרי, כנוסחן בסעיפים 21 עד 24 לחוק זה, והוא לא יוכל לחזור בו מהודעתו פעם נוספת.

(ד) בסעיף זה, "גידול חקלאי" – כהגדרתו בסעיף 30(א) לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 21 לחוק זה.

דברי הסבר

ככלל, התיקון המוצע בחוק זה טומן בחובו הטבות משמעותיות לעומת מתווה הטבות המס הקיים. עם זאת, מוצע לאפשר לחקלאי, קרי בעל מפעל חקלאי מאושר (לרבות בעל מפעל כאמור שחלקו מאושר וחלקו אינו מאושר), שערב יום פרסומו של החוק המוצע עדיין זכאי להטבות מס לפי הדין הקודם, כלומר, לפי סעיפים 33 עד 35 ו-38 לחוק טרם החלפתם או ביטולם בחוק המוצע, להודיע כי הוא מעוניין לוותר על ההטבות הניתנות במסגרת התיקון המוצע ולהמשיך ליהנות מהטבות המס שניתנו מכוח הדין הקודם.

בעל מפעל חקלאי מאושר המעוניין בכך יידרש להודיע על כך למנהל רשות המסים, ברוח השנתי שהוא מגיש לגבי שנת המס הראשונה שלאחר יום פרסומו של החוק המוצע (שנת המס שבה נכנס לתוקף מתווה ההטבות החדש). אם הודיע כאמור, יוכל לחזור בו, פעם אחת בלבד, ולבקש שיחול עליו המתווה החדש, גם כן בהודעה המצורפת לדוח השנתי שהוא מגיש. אך אם עשה כאמור, כלומר חזר בו מהודעתו כי הוא מעוניין בתחולת הדין הקודם, יחול לגביו מאותה שנת מס ואילך מתווה ההטבות החדש והוא לא יוכל לשוב ולבקש שיחול לגביו הדין הקודם.

מאחר ששיעורי המס המוטלים על הכנסתו החייבת של יחיד לפי פקודת מס הכנסה גבוהים יותר משיעורי המס המוטלים על הכנסתה החייבת של חברה, מוצע ששיעור המס המרבי שיחול על הכנסה חייבת של יחיד שהיא הכנסה חקלאית מועדפת יהיה 26%, אם הגידול שממנו הופקה ההכנסה גדל באזור פיתוח א', ו-33% אם הגידול כאמור גדל באזור אחר.

כמו כן מוצע לקבוע הוראה דומה לעניין הזכאות לניכוי פחת מואץ לפי סעיף 31(ב) לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 22 להצעת החוק. בהתאם, גם חקלאי שהוא יחיד יוכל ליהנות מניכוי פחת מואץ לפי הוראת אותו סעיף, אם הוא עומד בשאר התנאים לזכאות להטבה זו שאינם נוגעים להתאגדות כחברה.

סעיף 39 לפי הדין הקיים, הטבות המס ניתנות לחקלאים לתקופה קצובה מראש. כך, ישנם חקלאים שביום תחילתו של החוק המוצע עדיין זכאים להטבות כאמור, אף שלפי הסדר ההטבות החדש הם לא יהיו זכאים להטבות מס, או שהטבות המס שהם זכאים להן שונות.